

USHTRIA

Viti i 76-të i botimit Nr. 44 (827848)

Botim Qendror i Ministrisë së Mbrojtjes

E premte, 3 nëntor 2023

STARTON "STRONG BALKAN 23", ME PJESEMARRJEN E FORCAVE SPECIALE TË TETË VENDEVE TË BALLKANIT

» faqe 3

Vizitë kortezie e atasheut ushtarak të SHBA-së në Komandën e Forcës Ajrore

Komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ferdinant Dimo priti atasheun ushtarak të SHBA-së të akredituar në vendin tonë. Në këtë takim komandanti i Forcës Ajrore e njohu atasheun ushtarak amerikan me projektet madhore që FAj ka aktualisht në partneritet me SHBA-të si: induktimi...

» faqe 2

ANO, fidanishtja e përgatitjes së drejtuesve të rinj

Akademia e Nënoficerëve formon, kualifikon e përgatit nënoficerët e të gjithë niveleve në FARSH dhe personelin e mesëm civil të administratës, ekuivalent të nënoficerëve, si dhe bashkëpunon me strukturat e FARSH-së për specializimin e nënoficerëve. Trajnimi i trupës së nënoficerëve e ka filluesën e saj në vitin 1919, ku u hap për herë të parë...

» faqe 5

Panair 2023, AFA mundësi punësimi dhe karrierë e sigurt

Uzhvillua në ambientet e Piramidës në Tiranë, panairi i edukimit, trajnimit dhe punësimit.

Interesi i të rinjve për t'u njohur me mundësitë që ofrohen nga universitetet, bizneset, për arsimimin personal dhe profesional, për të siguruar të ardhmen e tyre.

Edhe Forcat e Armatosura patën përfaqësitë e tyre në këtë panair, për të treguar se dyert e këtij institucioni janë të hapura për të gjithë ata të rinj dhe të reja që duan të kenë një të ardhme të sigurt.

Akademia e Forcave të Armatosura shpallosi alternativën e saj, si mundësi e shkëlqyer studimi për të rinjtë e të rejat që dëshirojnë një karrierë të sigurt dhe të mirë paguar në FARSH.

Trupat e Policisë Ushtarake, pjesë e stërvitjes "Limani - 23"

Trupat e Policisë Ushtarake demonstrojnë nivel të lartë përgatitjeje gjatë stërvitjes njëjavore "Limani-23" në Bazën Detare të Pashalimanit.

Efektivët praktikuan taktikat dhe teknikat që përdoren në ngritjen e pikave të kontrollit dhe operacionet e patrullimit në zonat urbane, duke testuar kapacitetet e deklaruar me qëllim mbajtjen e gatishmërisë operacionale.

Vizitë kortezie e atasheut ushtarak të SHBA-së në Komandën e Forcës Ajrore

Komandanti i Forcës Ajrore, gjeneral brigade Ferdinant Dimo priti atasheun ushtarak të SHBA-së të akredituar në vendin tonë.

Në këtë takim komandanti i Forcës Ajrore e njohu atasheun ushtarak amerikan me projektet madhore që FAj ka aktualisht në partneritet me SHBA-të si: inductimi i helikopterëve UH60A+, radari i zbulimit të largët TPS77 dhe projekti i komunikimit tokë - ajër- tokë.

Nga ana e tij, atasheu ushtarak amerikan e përgëzoi komandantin e Forcës Ajrore për detyrën e marrë dhe i shprehu gatishmërinë që, qeveria të cilën ai përfaqëson, do ta mbështesë Forcën Ajrore në finalizimin e projekteve të nisura. Takimi u mbyll me një shkëmbim dhurate kortezie.

Starton "Strong Balkan 23", me pjesëmarrjen e forcave speciale të tetë vendeve të Ballkanit

Në Forcën Tokësore u zhvillua ceremonia e fillimit të stërvitjes kryesore "Strong Balkan 23", që zhvillohet në kuadër të marrëveshjes së 9 (nëntë) Shefave të Shtabeve të Përgjithshëm të vendeve të Ballkanit (CHODs), për të zhvilluar çdo vit një stërvitje të përbashkët në nivelin e forcave speciale. Kjo stërvitje do të zhvillohet nga data 31.10.2023 deri më 09.10.2023, me pjesëmarrjen e 8 vendeve ballkanike.

Në këtë ceremoni ishte i pranishëm komandanti i Forcës Tokësore, gjeneral brigade Ilir Xhebexhia dhe përfaqësues nga Shtabi i Përgjithshëm i FARSH.

Ceremoninë e hapi komandanti i Regjimentit të Operacioneve Speciale, nënkolonel Ajet Jata, i cili theksoi se: "Sfidat e kërcënimeve globale ashtu në mjedisin ku ne jetojmë kërkojnë reagim të shpejtë, përgatitje dhe qasje shumë dimensionale për të parandaluar këto rreziqe dhe për të rritur sigurinë ndaj vendeve tona. Kjo stërvitje do të shërbejë si urë lidhëse midis ushtrive tona. Dua të inkurajoj të gjithë pjesëmarrësit që të përfitojnë sa më shumë nga kjo stërvitje".

Komandanti i Forcës Tokësore, gjeneral brigade Ilir Xhebexhia pasi përshëndeti efektivat pjesëmarrës në këtë stërvitje u shpreh se stërvitja e përbashkët "Strong Balkan - 23", është një stërvitje e përvitshme e iniciuar nga Shefat e Shtabit të 9 vendeve të Ballkanit e mbështetur nga Forca Tokësore në bashkëpunim të ngushtë me Regjimentin e Operacioneve Speciale. Kjo është një dëshmi e fuqisë sonë, me besimin se forca jonë mbështetet jo vetëm në kapacitetet tona por gjithashtu në përpjekjet tona të përbashkëta. Unë besoj se eksperiencia dhe kontributi i ofruar nga

secili shtet do të jenë vlerë e shtuar duke siguruar një ekspertizë profesionale të pakrahueshme".

Kjo stërvitje e përvitshme ka si qëllim kryesor: Forcimin e bashkëpunimit shumëpalësh ushtarak midis vendeve të Ballkanit në nivel të forcave speciale për të përballuar së bashku sfidat komplekse që paraqet sot mjedisi i sigurisë.

Disa nga objektivat për të përbushur janë: Rritja e bashkëpunimit rajonal nëpërmjet kontributeve të përbashkëta midis forcave speciale; Ngritja e nivelit profesional, aftësimi taktik, operacional e strategjik i tyre për të përballuar sfidat asimetrike e hibride që po ndeshen sot në mjedisin e sigurisë; Shkëmbim eksperiencë në

spektrin e operacioneve speciale etj.

Kjo stërvitje do të zhvillohet në dy faza, ku faza e parë do të zhvillohet në rajonin e Zall-Herrit me planëzim të stërvitje kolektive të përbashkët të grupeve speciale, kurse faza e dytë do të zhvillohet në rajonin e Bizës, ku do të vijojë me qitjet speciale e me snajper.

EOD vazhdon operacionin e radhës në bashkinë Librazhd

Ekipi EOD i Batalionit të Xhenios (bxh) u angazhua në kryerjen e operacionit EOD për heqjen e një predhe luftarake të gjetur në fshatin Dardhë, njësisia administrative Hotolisht, bashkia Librazhd.

Predha e gjetur është cilësuar si një predhë artilerie shpërthyes 75 mm, pa markerime.

Municioni u vlerësua i sigurt dhe i lëvizshëm dhe u transportua për magazinim në depon e Batalionit të Xhenios, duke respektuar të gjitha masat teknike të sigurimit.

Forca Detare shqiptare, pjesë e stërvitjes "Neptune Strike 23"

Forca Detare shqiptare, pjesë e stërvitjes "Neptune Strike 23", mes 20 vendeve aleate të NATO-s. Anija "Oriku" dhe ekuipazhi i saj ndërvepruan në detin tonë territorial me aeroplanmbajtësen spanjolle "Juan Carlos" dhe fregatën "Numancia".

Pjesë e stërvitjes ishin dhe 3 helikopterë dhe 2 avionë, të cilët mbështesnin nga ajri operacionet speciale të trupave në det dhe ishullin e Sazanit.

"Neptune Strike 23", ka për qëllim zbatimin e ligjshmërisë në det dhe koordinimin e veprimeve gjatë kryerjes së operacioneve të përbashkëta midis vendeve të NATO-s.

Dhuro gjak, jep shpresë, shpëto jetë!

Dhurimi i gjakut është një akt solidariteti human i thjeshtë, personal, i pa dhimbshëm, por me vlera të mëdha humane dhe civile që shpëton jetën e njerëzve në botë. Të dhurosh gjak do të thotë të japësh shpresë, të shpëtosh jetë! Nëse secili do të pyesë veten se çfarë po bën duke dhuruar gjak, do të kishte një përgjigje pa ekuivok: "Bëj atë që do të dëshiroja ta bënin të tjerët nëse vetë do të kisha nevojë për gjak". Me moton: "Kush dhuron gjak, shpëton jetë", pas një fushate disaditore sensibilizuese, 43 efektivë të Garnizonit Bunavi (civilë, rekrutë, ushtarë dhe studentë) dhuruan gjak për njerëzit në nevojë. Personeli mjekësor i Qendrës Kombëtare të Transfuzionit të Gjakut, organizoi procedurën e marrjes së gjakut nën masa rigorozë për mbrojtjen e shëndetit të dhuruesve.

Akademia e Nënoficerëve formon, kualifikon e përgatit nënoficerët e të gjithë niveleve në FARSH dhe personelin e mesëm civil të administratës, ekuivalent të nënoficerëve, si dhe bashkëpunon me strukturat e FARSH-së për specializimin e nënoficerëve.

Trajnimi i trupës së nënoficerëve e ka filluesën e saj në vitin 1919, ku u hap për herë të parë shkolla dhe kurset e nënoficerëve, të cilët vijuan deri në vitin 1939.

Pas vitit 1945 dhe deri nga mesi i viteve '60, në ushtrinë shqiptare roli i nënoficerëve erdhi duke u rritur, duke u angazhuar kryesisht në stërvitjen e vogël. Por me heqjen e gradave ushtarake nga viti '60 deri në '90 numri i nënoficerëve ra ndjeshëm, dhe për më keq roli i tyre u kufizua në ruajtjen e depove dhe magazinave ushtarake. Kjo dukuri çoi në rritjen e numrit të oficerëve dhe në mos angazhimin e nënoficerit në stërvitje. Në repartet tankiste, detare u ruajt tradita e mëparshme e kryerjes së stërvitjes së vogël nga ana e nënoficerëve.

Në vitet 1950-1965 u hapën kurse të ndryshme të shërbimit për nënoficerë në komandat përkatëse. Gjatë kësaj periudhe arsimimi i nënoficerit ishte i veçantë sipas specialiteteve dhe shërbimeve pranë njësisë dhe shkollave ushtarake, fokusuar në specialitete si Xhenio, Ndërlidhje, Artileri, Tanke etj., më tepër formim i përgjithshëm se funksional.

Pas viteve '60 nënoficerët merreshin në shërbim përmes një kontrate që nënshkruhej nga titullari i repartit përkatës dhe natyrisht pasi plotësonte disa kriteret që nuk ishte domosdoshmëri përfundimi më parë i një shkollë për nënoficer.

Pas viteve 1990, në kuadrin e transformimit dhe zhvillimit të Forcave të Armatosura, trupa e nënoficerëve zuri një vend të rëndësishëm në përgatitjen dhe stërvitjen e efektivave ushtarë në njësi, reparte dhe nënreparte. Në vitin 1991 me rivendosjen e gradave ushtarake, reformat e ndërmarra në Forcat e Armatosura, sollën domosdoshmërinë e krijimit, përgatitjes dhe konsolidimit të trupës së nënoficerëve. Arsimimi dhe trajnimi i kësaj trupe diktoi si nevojë ngritjen e institucionit arsimor të përgatitjes së tyre. Në datën 05.11.1993, me urdhër të Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë u krijua Akademia e Përgatitjes së Nënoficerëve të Forcave Tokësore.

Objektivi kryesor i punës në Akademinë e Nënoficerëve ishte përgatitja e nënoficerëve aktivë për të gjithë specialitetet e Forcave të Armatosura për të kryer detyrën e zëvendëskomandantit të togës. Fillimisht misioni i kësaj akademie ka qenë: "Akademia është institucion ushtarak mësimor edukativ që ka për mision të përgatisë nënoficerë të aftë për të drejtuar stërvitjen e togës". Më 08.04.1994 u organizua ceremonia e hapjes së Akademisë së Nënoficerëve në mjediset e Akademisë së Forcave Tokësore "Skënderbej", me 102 kursantë të ndarë në gjashtë grupe mësimore të specialiteteve të ndryshme. Me vendim të Këshillit të Ministrave Nr. 433, datë 14.08.1995 u krijua Akademia e Nënoficerëve. Objekti i punës së Akademisë së Nënoficerëve ishte përgatitja dhe kualifikimi i nënoficerëve aktivë e rezervistë për Forcat Tokësore, Detare dhe Ajrore. Pas vitit 2000 ndryshoi strategjia e arsimimit dhe trajnimit të nënoficerëve. Në bashkëpunim me

ANO, fidanishtja e përgatitjes së drejtuesve të rinj

vendet anëtare të NATO-s dhe me kompaninë SAIC filloi të realizohej përgatitja dhe trajnimi i nënoficerëve sipas niveleve të kurseve në ANO dhe Shkollën e Trupës. Në vitin 2003, Qeveria Shqiptare i akordoi akademisë emrin e Kolonelit holandez Ludowik Thomson, duke u quajtur Akademia e Nënoficerëve 'Thomson', në vlerësim dhe në respekt të veprës së shquar për kontributin e dhënë në Shqipëri, për përmirësimin e trupës ushtarake gjatë viteve 1911-1915, ku dhe vdiq në vendin tonë në krye të detyrës.

Shkollat e Nënoficerëve në Shqipëri nga viti 1912 - 2002

Viti 1919, Shkolla e xhandarmërisë dhe aspirantëve për nënoficerë.

Viti 1925, Shkolla e Nënoficerëve në Durrës, e cila kishte 1 kurs çdo vit, 6 muaj kursi.

Viti 1929, Shkolla e Nënoficerëve për këmbësori, artileri, xhenio.

Viti 1931, Shkolla e Perfeksionit të Nënoficerëve në Durrës. Merrte nënoficerë nga ushtria pasi kishin kryer shërbimin e detyrueshëm ushtarak dhe i kualifikonte si nënoficerë karriere.

Viti 1950, Shkolla e përgatitjes së nënoficerëve të Prapavijës, më pas u emërua Shkolla e Intendencës.

Në vitet '60, '70, '80, u hapën shkolla të përkohshme për Artilerinë, Tanket dhe Xhenion në Elbasan. Më pas, shkolla të njëjta me kohë dhe programe të reduktuara për nënoficerë jo të karrierës, që përgatisnin nënoficerë jo me rrogë dhe që u ngritën pranë Korpuseve dhe Komandave të Forcës Detare, Mbrojtjes Kundërajrore, pranë Grupimit në Elbasan.

Më 8 prill 1994, mbi bazën e Shkollës së Instruksionit në Zall Herr, me urdhër të Ministrit të Mbrojtjes, më 5.11.1993, u hap Akademia e Nënoficerëve.

Me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 156 datë 19.02.2020 "Për dhënien e statusit të veçantë Akademisë së Forcave të Armatosura, si institucioni i vetëm Publik i Arsimimit të Lartë në fushën e Mbrojtjes dhe Sigurisë Kombëtare", Urdhrit nr. 82, datë 19.06.2020 të Kryeministrit, "Për një ndryshim në urdhrin nr.157", datë 26.10.2016 "Për miratimin e Strukturës Organizative të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë", urdhrin nr. 41 datë 27.08.2020 të Ministrit të Mbrojtjes "Për miratimin e tabelave të organizimit dhe pajisjeve të Qendrës së Arsimimit Profesional të nënoficerëve (Akademië së N/Oficerëve), Akademia e Forcave të Armatosura "Thomson" emërtohet Qendra e Arsimimit Profesional të Nënoficerit (ANO).

Qendra e Arsimimit Profesional të Nënoficerëve (ANO) është drejtuar nga komandantët: Kolonel Hysen Hodo 1994-1996, Kolonel Arjan Zaimi 1996-2000, Kolonel Zija Bahja 2000-2001, Kolonel Lulëzim Bllaka mars-shtator 2001, N/kolonel Jeronim Bazo 2001-2002, Kolonel Alfred Hajdini 2002-2007, Kolonel Simon Gega 2007-2009, Kolonel Arqile Kokëdhima 2009-2010, Kolonel Suzana Jahollari 2010-2011, Kolonel Selim Troci 2011-2012, Kolonel Arben Toska 2013-2014, Kolonel Ardian Bali 2014, Kolonel Ndrëçim Sallaku 2014-2016, Gjeneral Brigade Manushaqe Shehu shtator - dhjetor 2016, Kolonel Albert Mullai 2016-2019, Kolonel Gaspër Lala qershor - tetor 2019, Kolonel Fatmir Lokaj nëntor 2019, Kolonel Elton Bregu shkurt - dhjetor 2020, Kolonel Arben Toska janar 2020 - tetor 2022, Kolonel Ardian Lilo nëntor 2022, dhe sot kjo akademi drejtohet nga zëvendëskomandant, nënkolonel Bedri Qoli.

Monarkitë që i kanë mbijetuar kohës

Monarkitë dikur sundonin botën. Që nga fillimi i gjithë shoqërisë njerëzore në Mesopotami 4000 vjet më parë, deri në fund të Perandorisë Britanike në mesin e shekullit të 20-të, mbretërit dhe mbretëreshat kontrolluan vendet më të fuqishme në glob. Nga Turqia në Tonga dhe nga Japonia në Jordani, familjet mbretërore kanë mbikëqyruar zhvillimin e vendeve të tyre gjatë historisë si krerë shtetesh, sundimtarë dhe figura.

Por në shekullin e 21-të, monarkitë janë zvogëlur shumë si në fuqi ashtu edhe në numër. Aty ku dikur kishte mbi njëqind monarki në botë, tani kanë mbetur 43 dhe vetëm shtatë ekzistojnë si monarki absolute me fuqi të mirëfilltë. Në vend të sundimtarëve, disa monarkë janë bërë ikona kulturore, ndërsa të tjerët janë shkrirë në sfond si socialistë ose aktivistë bamirësie. Për të mbijetuar në një botë në ndryshim, monarkitë duhet të evoluojnë.

Çfarë është një Monarki?

Të gjithë e kemi mësuar në shkollë se çfarë do të thotë Monarki, por në ditët e sotme ky koncept është zbehur aq shumë sa shumë prej nesh nuk i njohim të gjithë vendet që kanë si formë qeverisjeje një monarki.

Kur i referohet një vendi, fjala monarki përshkruan një sistem qeverisjeje. Në një monarki, një vend drejtohet nga një monark, i cili është kreu i shtetit dhe vendimmarrësi i vetëm mbi çështjet e një vendi. Monarkët emërohen nga një linjë gjaku trashëgimore dhe jo përmes zgjedhjeve, siç do të ishte rasti në një demokraci me zgjedhje.

Monarkitë janë forma më e vjetër e qeverisjes, me dëshmitë më të hershme që tregojnë se ato ekzistojnë gjatë Egjiptit të Lashtë në 3100 p.e.s. Këtu monarkët quheshin faraonë, por gjatë historisë, ata kanë kaluar me emra të ndryshëm si khan, car, sulltan, mbret dhe mbretëreshë. Ka shumë forma të ndryshme të monarkisë, por në një të vërtetë, absolute, monarku mban pushtetin përfundimtar.

Llojet e monarkive

Forma më e pastër e monarkisë është një monarki absolute. Një monark absolut, si ata në Oman apo Arabinë Saudite, ka fjalën e fundit në vendimmarrje. Ata mund të delegojnë detyra ose autoritet, por në fund të fundit ajo që thotë monarku shkon. Kjo ishte e zakonshme në shoqëritë antike dhe mesjetare, duke ekzistuar si metoda e paracaktuar e qeverisjes për shekuj. Tani, vetëm të vende mbeten në këtë formë me monarkitë e tjera që mbajnë nivele të ndryshme të pushtetit të zvogëlur.

Forma tjetër e zakonshme e monarkisë është monarkia kushtetuese. Në monarkitë kushtetuese, pushteti i një monarku përcaktohet nga kushtetuta e vendit ku ata sundojnë. Vendimmarrja ose ndahet me dikë tjetër, shpesh një zyrtar i zgjedhur, ose largohet prej tyre pothuajse tërësisht në një nivel simbolik. Shumë vende ekzistojnë diku përgjatë kësaj shkalle me më të famshmit që është Mbretëria e Bashkuar. Në Mbretërinë e Bashkuar, monarkia teknikisht ka ende fuqitë për të rrëzuar qeverinë, por ato nuk përdoren kurrë për shkak të parimeve të demokracisë.

Forma të tjera të monarkisë ekzistojnë, por janë shumë më pak të zakonshme. Një monarki federale ekziston si një grup shtetesh, që kanë të njëjtin monark si kreu i federatës, por në fakt qeverisen nga një sistem jo monarkik siç është parlamenti. Ekzistojnë gjithashtu monarki të përziera, të cilat janë vende që kanë elemente të një monarkie të kombinuar me forma të ndryshme të qeverisjes.

Monarkia shqiptare

Shqipëria ishte një principatë nën Skënderbeun në mesin e viteve 1400, përpara një pushtimi të gjatë osman që përfundoi në 1912.

Shqipëria ishte përsëri një Monarki midis 1928 dhe 1939, e sunduar nga Mbreti Zog I. Ai lindi nga dy familje fisnike të Shqipërisë, familja Zogu nga rajoni i Matit në Shqipërinë e Veriut dhe familja Toptani nga Shqipëria e mesme.

Mbreti Zog ishte delegat gjatë shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë në vitin 1912. Ai ishte themeluesi i shtetit të parë modern shqiptar, ku shërbeu si Ministër i Brendshëm, Kryeministër dhe më pas si Presidenti i parë i Shqipërisë. Ai u shpall Mbret i Shqiptarëve nga Asambleja Kushtetuese në vitin 1928. Shqipëria u shpall më pas Monarki Kushtetuese e Trashëgimisë Demokra-

tike, Parlamentare.

Në vitin 1938 Mbreti Zog u martua me koneshën Geraldine Apponyi dhe ajo u bë Mbretëresha Geraldinë. Mbretëresha Geraldinë lindi Princin e Kurorës Leka, më 5 prill 1939. Kjo ndodhi dy ditë përpara se Shqipëria të pushtohej nga Italia fashiste. Familja mbretërore u detyrua të largohej në mërgim.

Më 15 prill 1961, Princi Leka I u shpall Mbret i Shqiptarëve nga një Asamble Kombëtare e përbërë nga përfaqësues të zgjedhur të diasporës shqiptare dhe të qeverisë në mërgim, në Hotel Bristol në Paris.

Në vitin 1975 Mbreti Leka u martua me zonjshën Susan Cullen-Ward, e cila u bë mbretëresha Susan e shqiptarëve. Ata sollën në jetë Princin e Kurorës Leka II në Afrikën e Jugut, më 26 mars 1982.

Mbreti Leka u kthye për herë të parë në Shqipëri në vitin 1993, megjithëse u detyrua të largohej brenda 24 orëve. Ai do të kthehej sërish në vitin 1997, ku u sigurua një referendum për rivendosjen ose jo të Monarkisë...

Familja Mbretërore u ftua zyrtarisht në Shqipëri në vitin 2002 nga Kuvendi i Shqipërisë dhe në vitin 2003, Kuvendi dekretoi një ligj të veçantë në favor të Familjes. (Ligji Nr. 9063, 08/05/2003). Pas vdekjes së Madhërisë së Tij Mbretit Leka I në vitin 2011, Princi i Kurorës Leka II u bë trashëgimtari i vetëm i Kurorës Shqiptare.

Princi i kurorës Leka II u martua me zonjshë Elia Zaharia më 8 tetor 2016, ku u bë princesha e kurorës Elia e shqiptarëve. Çifti Mbretëror jeton në Tiranë, ndërkohë që mban Oborrin Mbretëror dhe punon dhe kryeson Fondacionin "Mbretëresha Geraldinë". Princi i Kurorës dhe Princesha e Kurorës janë kujdestarë të trashëgimisë së Monarkisë, ndërkohë që janë diplomatikisht aktivë dhe mbajnë një pozicion të ekuilibruar në politikën kombëtare shqiptare si simbol i unitetit shqiptar.

Princi Leka ka punuar si këshilltar në Ministrinë e Punëve të Jashtme, Ministrinë e Brendshme dhe Zyrën e Presidentit Shqiptar. Princesha Elia vazhdon punën në Teatrin Kombëtar Shqiptar.

Mbretëria e Bashkuar - Monarkia Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Monarkia Britanike është ndoshta monarkia më e famshme dhe më e njohur në historinë e botës. Mbreti Athelstan u bë monarku i parë që sundoi mbi territorin e bashkuar që i ngjan më shumë Anglisë së sotme në vitin 924 pas Krishtit. Pas atij momenti, monarkia filloi një rrugëtim të trazuar që pa revolucione të ndryshme, luftëra civile, pretendues të huaj dhe kriza gjatë harkut prej 1000 vjetësh.

Në 1215, u nënshkrua Magna Carta e cila kufizoi fuqitë e monarkut britanik, duke e reduktuar në mënyrë efektive Britaninë nga një monarki absolute në një atë kushtetuese. Gjatë shekujve, ky pushtet është dobësuar gradualisht nga ndërhyrjet e parlamentit derisa Britania e Madhe përfundoi me monarkinë që shihet sot. Të gjitha kompetencat e monarkut janë ceremoniale me politika të bëra

dhe të miratuara nga parlamenti.

Nga Australia në Antigua, Kanada në Kame-run, Komonuelthi është një organizatë ndërkombëtare e jashtëzakonshme, që përfshin çdo rajon gjeografik, fe dhe kulturë. Ai ekziston për të nxitur bashkëpunimin ndërkombëtar dhe lidhjet tregtare midis njerëzve në të gjithë botën.

Pas 70 vjetësh të ekzistencës së tij, Komonuelthi është një shoqatë vullnetare e 56 vendeve të pavarura, pothuajse të gjitha më parë ishin nën sundimin britanik.

Origjina e Komonuelthit vjen nga ish Perandoria Britanike. Shumë nga anëtarët e Komonuelthit ishin territore që historikisht kishin rënë nën sundimin britanik në periudha të ndryshme nga vendbanimet, pushtimet ose cedimet. Administrimi i kolonive të tilla evoluoi në mënyra të ndryshme, për të pasqyruar rrethanat e ndryshme të secilit territor.

Pas arritjes së pavarësisë, India ishte e para nga një numër vendesh që vendosën që, megjithëse dëshironin të bëheshin republika, ata ende dëshironin të qëndronin brenda Komonuelthit.

Për të pajtuar këto synime, Deklarata e Londrës e vitit 1949 njohu Mbretin George VI si Kryetar të Komonuelthit. Pas vdekjes së tij, udhëheqësit e Komonuelthit njohën Mbretëreshën në atë cilësi e aktualisht, pasi Mbretëresha Elizabeth II ndërroi jetë, trashëgimtar i fronit e njëkohësisht udhëheqës i Komonuelthit është Mbreti Charles III.

Antigua dhe Barbuda - Monarki Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Antigua dhe Barbuda është pjesë e Komonuelthit si një ish-koloni e Perandorisë Britanike. Disa ish-koloni kanë ose kanë filluar të heqin dorë zyrtarisht nga familja mbretërore britanike si kreu i shtetit të tyre, duke hequr kështu statusin e tyre si monarki. Megjithatë, Antigua dhe Barbuda ende nuk e kanë bërë këtë dhe për këtë arsye ato mbeten një monarki kushtetuese, me mbretin Charles si një figurë simbolike. Në fakt, ato janë një demokraci parlamentare.

Australi - Monarki Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Australia drejtohet nga një kryeministër i zgjedhur me një parlament të zgjedhur. Si një ish-koloni britanike që ka vendosur të ruajë statusin e saj si monarki, ata mbeten një monarki kushtetuese. Australia moderne u themelua nga kolonistët britanikë dhe udhëheqësit e tyre rregullisht përforconin mbështetjen e tyre për mbajtjen e monarkut të Mbretërisë së Bashkuar si kreu e shtetit të tyre.

Bahamas - Monarki Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Bahamas u bënë pjesë e Perandorisë Britanike në 1718 pasi filluan të shtypnin rritjen e piraterisë që rrethonte ishujt. Që nga ai moment, vendi u bë një monarki absolute me monarkun e Anglisë si kreu e shtetit. Ata fituan pavarësinë në 1973 dhe krijuan sistemin e tyre parlamentar, por ruajtën monarkinë e Mbretërisë së Bashkuar si pjesë e kushtetutës së tyre.

Belize - Monarki Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Beliza u zbulua për herë të parë nga pushtuesit spanjollë në 1506. Më parë ajo ishte e banuar nga Azteket dhe fise të tjera vendase. Spanja u përpoq të vendoste zonën, por e pati të vështirë për shkak të vendasve armiqësorë dhe mungesës së burimeve. Kjo la derën e hapur për fuqitë e tjera koloniale dhe britanikët u bënë të parët që themeluan një vendbanim atje në 1716.

Që atëherë, monarku britanik ka qenë kreu i shtetit të tyre, i mbetur pasi fituan pavarësinë në 1981. Tani ata kanë një demokraci parlamentare të udhëhequr nga një kryeministër si kreu i qeverisë.

Kanada - Monarki Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Kanadaja mbetet një nga vendet më të mëdha për nga popullsia që ekziston si një monarki kushtetuese. Si një ish-koloni e Mbretërisë së Bashkuar, monarku britanik mbetet kreu i tyre simbolik i shtetit pasi qeveria e tyre aktualisht funksionon nën një demokraci parlamentare. Ashtu si me shumë ish-koloni britanike, statusi si monarki është një temë e diskutueshme dhe ekziston mundësia që në të ardhmen Kanadaja të votojë për të hequr kreun e shtetit të tyre.

Grenada - Monarki Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Grenada është një ish-koloni britanike dhe pas fitimit të pavarësisë u bë anëtare e Komonuelthit, duke mbajtur monarkun britanik si kreu ceremonial të shtetit.

Xhamajka - Monarkia Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Ashtu si të gjitha vendet e tjera të Komonuelthit, Xhamajka është një ish-koloni britanike dhe për këtë arsye mban Monarkun britanik si kreu e shtetit. Megjithatë, në qershor 2022, Xhamajka deklaroi synimin e saj për t'u bërë një republikë dhe për të hequr monarkinë nga sistemet e saj qeveritare. Kjo do të ndodhë vetëm pas votave të dy të tretave të shumicës në parlamentin e tyre dhe një referendumi publik.

Zelanda e Re - Monarkia Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Zelanda e Re fitoi pavarësinë nga MB në 1840 dhe miratoi një sistem qeverisjeje parlamentare. Monarku britanik mbetet kreu i shtetit të tyre, ndonëse kohët e fundit është shtuar debati për largimin e tyre.

Papua Guinea e Re - Monarkia Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Ashtu si vendet e tjera të Komonuelthit, Papua Guinea e Re mbajti Monarkinë Britanike si kreu e saj të shtetit. Së bashku me Belizen, Papua Guinea e Re është i vetmi vend tjetër në Azi që ka mbretin Charles III si kreu e shtetit.

Saint Kitts dhe Nevis - Monarki Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

St. Kitts dhe Nevis është vendi më i fundit i Karaibeve që ka shpallur pavarësinë nga Britania. Pasi e bënë këtë në 1983, ata mbajtën monarkun britanik si kreu e tyre të shtetit dhe tani kanë një sistem qeverisjeje parlamentare.

Saint Lucia - Monarkia Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Saint Lucia fitoi pavarësinë në 1978 dhe, si shumica e kombeve të tjera të Commonwealth, mbajti Monarkun britanik si kreu e shtetit të tyre.

Saint Vincent dhe Grenadinet - Monarkia Kushtetuese

Monarku: Mbreti Charles III

Shën Vincenti dhe Grenadinet fituan pavarësinë nga MB në 1979 dhe mbajtën Monarkinë Britanike si kreu e tyre zyrtar të shtetit. Ata funksionojnë në një demokraci parlamentare.

Ishujt Solomon - Monarkia Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Ishujt Solomon fituan pavarësinë nga Britania në 1978, duke miratuar një monarki kushtetuese dhe për këtë arsye duke marrë Monarkun britanik si kreu e shtetit.

Tuvalu - Monarki Kushtetuese Monarku: Mbreti Charles III

Tuvalu fitoi pavarësinë nga MB në 1978, duke u bërë një komb i Komonuelthit nën një demokraci parlamentare. Referendumi u mbajtën në 1986 dhe 2006 për çështjen e shfuqizimit të monarkisë nga Tuvalu, por të dyja rastet panë mbështetje të shëndetshme për ruajtjen e sistemit aktual.

Përtej Mbretërisë së Bashkuar, cilat vende kanë ende monarki?

Dyzet e tre vende kanë ende monarki në një formë me një monark si kryetar shteti. Shumica e monarkive filluan të zëvendësoheshin pas Revolucionit Francez dhe deri në vitet 1900, edhe Perandoria Britanike ishte në rënie, pasi u bë shpejt simbol i zbehjes së rendit të vjetër botëror.

Evropa, dikur një kazan i familjeve të ndryshme mbretërore, tani është një qendër e demokracisë me shumicën e monarkive të vendosura në zona si Lindja e Mesme. Brenda atyre që mbeten, disa po dobësohen në popullaritet dhe ndikim, ndërsa të tjerët mbeten po aq të fortë sa kurrë.

Andorra - Monarki Kushtetuese

Monarkët: Princi Emmanuel Macron dhe Kryepeshkopi Joan Enric Vives Sicília. Andorra ka ndoshta një nga sistemet më komplekse të monarkisë në botë. Andorra është një demokraci parlamentare me një kryeministër të zgjedhur. Megjithatë, për shkak të lidhjeve të saj kushtetuese themeluese me Francën dhe Spanjën, si presidenti i Francës ashtu edhe peshkopi i Urgell veprojnë si bashkë-princa dhe krerë shteti për Andorrën. Prandaj, teknikisht është një demokraci kushtetuese.

Bahrein - Monarki gjysmë kushtetuese

Monarku: Hamad bin Isa Al Khalifa

Bahreini ka një përzierje interesante të dinamikës së pushtetit. Ata kanë një monarki që zotëron pushtet të konsiderueshëm, por kanë edhe zgjedhje parlamentare. Megjithatë, mbi gjysma e atij parlamenti përbëhet nga anëtarë të familjes mbretërore, Al Khalifa, duke përfshirë edhe kryeministrin. Prandaj, monarkia e Bahreinit në fakt ka ende ndikim të madh, duke e dalluar atë nga një monarki plotësisht kushtetuese, por jo aq larg sa të jetë absolute.

Al Khalifa-t kanë sunduar mbi Bahreinin që nga viti 1783 dhe, ndryshe nga shumë monarki kushtetuese, shpesh kanë përdorur fuqinë e tyre për të ndërhyrë në qeverisjen e vendit.

Për shembull, pas zgjedhjeve të para të vendit në 1973, Emiri i atëhershëm anuloi rezultatin dhe shpërndau parlamentin. Duke qenë se ata janë një familje myslimane sunite, ka një histori fërkimi midis tyre dhe partive politike shiite, që ndonjëherë rezultojnë në protesta publike.

Belgjikë - Monarki Kushtetuese

Monarku: Mbreti Philippe

Monarkia belge është një shpikje relativisht e fundit për sa i përket historisë evropiane. Përpara vitit 1830, Belgjika siç është sot ishte një koleksion shtetesh në pronësi të Francës dhe Holandës. Pas Revolucionit Belg në 1830, ato shtete u çliruan nga sundimtarët e tyre përkatës dhe formuan shtetin sovran të Belgjikës.

Vendi i ri zgjodhi të instalonte një monarki kushtetuese dhe kongresi i tyre emëroi Leopold I si mbretin e tyre të parë. Që atëherë, monarkia ka dështuar ndaj një sistemi të trashëguar të trashëgimisë. Ashtu si me monarkitë e tjera në Evropë, fuqia politike e familjes mbretërore belge është zvogëluar shumë që nga themelimi i saj i parë.

Butani - Monarki Kushtetuese

Monarku: Jigme Khesar

Namgyel Wangchuck.

Familja Wangchuck ishte një forcë dominuese në historinë e Butanit gjatë viteve 1800. Në vitin 1907, ata u zgjodhën si monarkët e rinj të Butanit dhe ata sunduan si një monarki absolute deri në vitin 2008. Monarkët quhen Druk Gyalpo që përkthehet si Mbreti i Dragoit.

Deri në vitin 2008, Butani donte të përshpejtonte modernizimin e tij. Familja Wangchuck ra dakord të instalonte një parlament dhe kryeministër të zgjedhur që do të merrte përsipër shumicën e

detyrave administrative. Si të tilla, ata u bënë një monarki kushtetuese.

Brunei - Monarki Absolute

Monarku: Sulltan Hassanal Bolkiah

Brunei ka qenë një monarki absolute për shekuj. Gjatë gjithë pushtimit nga vende të tjera si Japonia dhe Britania, statusi i monarkisë ka qëndruar. Në vitin 1962, një revoltë e vogël, e cila kërkoi të rrëzonte monarkinë, u shua, dhe që atëherë, vendi ka qenë teknikisht nën ligjin ushtarak. Sulltani ka pushtet absolut dhe sundon si kryeministër.

Kambohia - Monarki Zgjedhore

Monark: Mbreti Norodom Sihamoni

Monarkia Kamboxhiane ekziston që nga viti 68 pas Krishtit dhe për këtë arsye është një nga më të vjetrat në botë. Ajo u shfuqizua për një periudhë midis viteve 1970 dhe 1993 dhe u kthye si monarki me zgjedhje, ndërsa më parë ishte absolute.

Si një nga monarkitë e vetme me zgjedhje në botë, mbreti zgjidhet për jetë nga një grup figurash të larta politike dhe fetare. Megjithatë, mund të merren parasysh vetëm ata që rrjedhin nga gjaku mbretëror dhe mbi moshën 30 vjeç. Pra, në këtë kuptim, ai është gjysmë i trashëgueshëm.

Danimarkë - Monarki Kushtetuese

Monark: Mbretëresha Margrethe II

Pas kushtetutës së tyre themelore në 1849, Danimarka zgjodhi të instalonte një monarki kushtetuese. Ashtu si në Mbretërinë e Bashkuar, monarku nuk ka pushtet real dhe detyrat e tyre janë thjesht ceremoniale. Mbretëresha Margrethe II është monarkja aktuale më jetëgjatë dhe e vetmja femër pas vdekjes së Mbretëreshës Elizabeth II.

Eswatini - Monarki Absolute

Monark: Mbreti Mswati III

Eswatini ka një traditë të rrënjësor thellë të monarkisë. Mbreti, ose 'ngwenyama' që do të thotë luan, ka kontroll kushtetues ekzekutiv dhe emëron kryeministrin e vendit. Në një format unik, mbreti sundon përkrah nënës së tij; 'ndlovukati' ose she-elefanti.

Tradicionalisht, mbreti do të mbikëqyrte detyrat administrative dhe nëna do të shihej si një udhëheqëse shpirtërore e kombit. Nëna do të kishte fuqi të vërtetë për të kundërshtuar dhe ndërmjetësuar me mbretin. Në gjysmën e dytë të shekullit të 20-të, kjo traditë u zvogëlu dhe nëna është bërë kryesisht simbolike.

Japoni - Monarki Kushtetuese

Monarku: Perandori Naruhito

Monarkia japoneze është më e vjetra në botë. Perandori i parë, Jimmu, thuhet se ka mbretëruar nga viti 660 para Krishtit deri në 585 para Krishtit. Megjithëse shumë nga perandorët e hershëm supozohen të jenë legjendarë, monarkia mbetet ende më e vjetra.

Gjatë gjithë historisë, fuqia e Perandorit ka luhatur nga absolute në të parëndësishme pasi njerëz të ndryshëm luftuan për udhëheqjen e Japonisë. Tani, Perandori është thjesht ceremonial dhe përfaqëson unitetin e kombit.

Jordani - Monarki gjysmë kushtetuese

Monarku: Mbreti Abdullah II

Ashtu si Bahreini, Jordania ka një mbret që ka më shumë pushtet se një monark konvencional kushtetues, por ka një qeveri nën të që ka gjithashtu fuqinë për të marrë vendime në mënyrë të pavarur. Monarku aktual është pjesë e familjes Hashemite që ka sunduar qytetin antik të Mekës që nga shekulli i 10-të.

Kuvajt - Monarki gjysmë kushtetuese

Monarku: Emir Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah

Kuvajti ndonjëherë përshkruhet si anokratik, që do të thotë se ka elementë të një demokracie si zgjedhjet, por një person zotëron shumicën e pushtetit. Në këtë kuptim, është një monarki gjysmë kushtetuese sepse Kuvajti ka një parlament por edhe një Emir që emëron kryeministrin.

Lesoto - Monarki Kushtetuese

Monarku: Mbreti Letsie III

Para kolonizimit, Lesoto quhej Basutoland dhe ishte një territor fisnor. Pasi u kolonizua dhe fitoi pavarësinë, Lesoto zbatoi një monarki kushtetuese dhe kufizoi në mënyrë aktive fuqinë dhe aftësinë e monarkut për të ndërhyrë në vendimmarrje.

Lihtenshtajni - Monarki gjysmë kushtetuese

Monarku: Princi Hans-Adam II

Shumica e pushteteve ekzekutive në Lihtenshtajn zotërohen nga parlamenti i zgjedhur, megjithëse princi ruan aftësinë për të bllokuar legjislacionin dhe për të thirrur referendume. Në anën tjetër të qeverisjes së Lihtenshtajnit është një demokraci e drejtpërdrejtë. Këtu qytetarët e Lihtenshtajnit mund të propozojnë legjislacion të ri dhe ndryshime në kushtetutë. Në thelb, ekziston një përzierje e ndarjes së pushtetit midis qytetarëve,

monarkut dhe qeverisë me një çekuilibër që favorizon këtë të fundit.

Luksemburg - Monarki Kushtetuese

Monarku: Duka i Madh Henri

Luksemburgu është një ducat i madh në krahasim me një mbretëri ose emirat. Kjo për shkak se Luksemburgu u formua nga Dukati i Luksemburgut, që do të thotë se në vend të një mbret ata kanë një dukë të madh. Pushteti ekzekutiv mbahet së bashku nga Duka i Madh dhe kabineti.

Malajzi - Monarki Zgjedhore Kushtetuese

Monarku: Agong Abdullah

Malajzia është një federatë, që do të thotë se është një vend sovran i përbërë nga shumë shtete përbërëse. Në përgjithësi, vendi drejtohet nga një parlament i zgjedhur, por ka një kryetar shteti monarkik.

Sundimtarët e nëntë shteteve të Malajzisë që përbëjnë federatën, të cilët janë të gjithë monarki, zgjedhin një kryetar të ri shteti çdo pesë vjet. Të nëntë shtetet kanë rënë dakord të ndryshojnë pozicionin mes tyre çdo cikël zgjedhor.

Monako - Monarki Kushtetuese

Monarku: Princi Albert II

Që nga viti 1297, Shtëpia e Grimaldit ka sunduar mbi zonën e Monakos. Marrëdhëniet me Francën kanë qenë komplekse ndër vite, por që nga shekulli i 19-të Monako ka pasur pavarësinë. Monarku është kushtetues, por ka fuqi të konsiderueshme dhe konsultohet me qeverinë franceze përpara se të emërojë një kryeministër të ri.

Marok - Monarki Kushtetuese

Monark: Mbreti Mohamed VI

Mbreti i Marokut konsiderohet të jetë një pasardhës i drejtpërdrejtë i Profetit Muhamed. Në të kaluarën, kjo nënkuptonte se ata komandonin pushtetin përfundimtar në të gjithë vendin. Por në vitin 2011, reformat kushtetuese reduktuan në mënyrë drastike pushtetin e monarkut dhe rritën shumë pushtetin e kryeministrit. Tani monarku kryen detyra ceremoniale dhe ruan marrëdhëniet ndërkombëtare.

Holandë - Monarkia Kushtetuese

Monarku: Mbreti Willem-Alexander

Shtëpia e Orange-Nassau, një familje sunduese provinciale në Francë dhe Gjermani, ka luajtur një rol kyç në historinë e Holandës për shekuj me radhë. Ata kanë siguruar monarkë për vendin që nga viti 1815 pasi u hartua kushtetuta dhe përfshinte një monark me fuqi të kufizuara.

Të shohësh vetveten përmes kujtimeve të miqve

Prof. Asoc. Dr. Bernard Zotaj

(Rreth librit “Pajtim Ribaj, personalitet, studiuës dhe pedagog”)

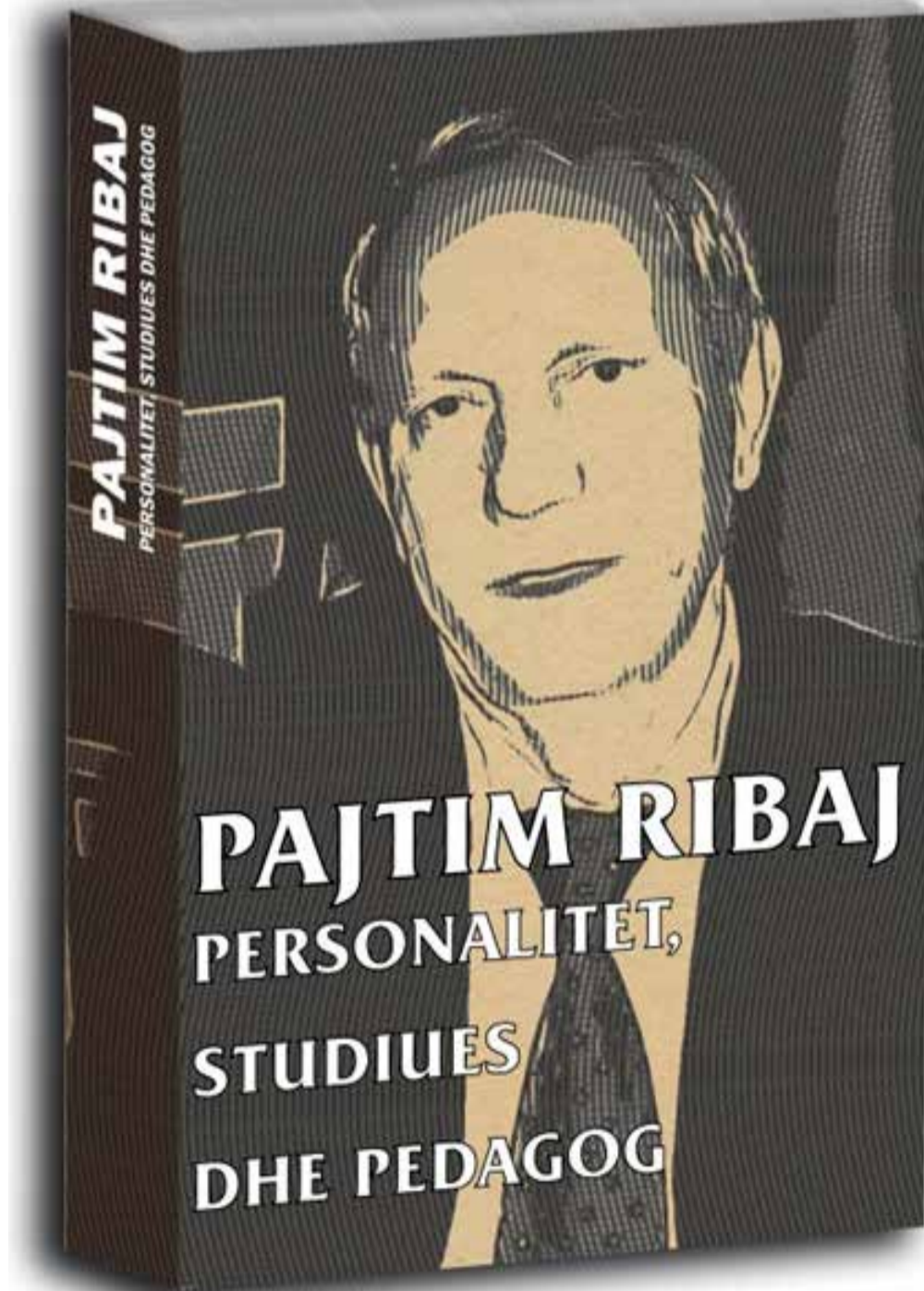
Nga fundi i muajt korrik, së bashku me dr. Zihni Goxhaj dhe dr. Albert Hitoaliaj, ndërmorëm një nismë për një ftesë me rastin e 75-vjetorit të prof. dr. Pajtim Ribaj, me mision “të shohësh vetveten përmes kujtimeve të miqve”. Ftesa ishte e një lloji disi ndryshe nga ftesat e zakonshme. Ne kërkuam që, me miqtë dhe të afërmit e ngushtë të profesorit të bënim një bashkëbisedim miqësor të sinqertë, të vërtetë e të vlerësuar në retrospektivë. Ideja e ftesës ishte për kujtimet që secili prej rrethit shoqëror, miqësor e kolegë të profesorit të sillëshin dhe të bëheshin bashkë në një botim të shkurtër... Mirëpo botimi doli i gjatë... me titull “Pajtim Ribaj, personalitet, studiuës dhe pedagog”.

Filluam punën me besim tek të gjithë të njohurit se do të na përgjigjeshin me kujtime, mbresa dhe urime, të mbledhura e të bëra bashkë si në librin tashmë të publikuar. Në ide, ne donim të krijonim një “tryezë” miqsh, të cilët të jepnin vlerësime, të zgjonim nostalgji, të bënin shaka apo dhe kritika, por mbi të gjitha të shfaqej ana njerëzore e profesionale. Dhe materialet e para erdhën në dhjetëditëshin e dytë të gushtit... e para na shkroi profesore Flutura Xhabia, pastaj Hysen Sheh Hormova, i cili e bekoj librin dhe nismën... për të vijuar me të gjithë nga Shqipëria e deri nga Amerika... pothuajse rreth 100 shkrime.

Ftesa u bë realitet, sepse ishte dëshira e mirë dhe qëllimit u arrit, të gjithë bashkë u bëmë pjesë e këtyre kujtimeve... Skica e këtyre kujtimeve të sjella nga ju të nderuar miq e shokë, ka përfshirë mendime, ndjenja e opinione personale rreth ngjarjeve e periudhave të ndryshme të jetës së prof. Pajtimit. Në këto kujtime, urime, mbresa, ese, janë përshkruar ngjarje, që nga vitet e rinisë së hershme e deri më sot, të cilat japin formimin dhe personalitetin e profesorit.

Nëpërmjet tyre ne shkojmë në data, në kohë, në individë dhe në vende specifike, të cilat për ne ishin shumë të dëshiruara, ku nëpërmjet dhe të një batute apo mendimi përshkruhet ngjarja e ndodhur.

Të gjitha shkrimet e ardhura na ndihmuan dhe na sollën portretin e profesorit, duke e pasqyruar saktë jetën e tij, ashtu siç ajo ishte në të vërtetë... shkrimet kanë të veçantën e tyre, sepse është një bashkëbisedim midis kolegut dhe profesorit, sepse janë fjalë zemre dhe mirësie të njerëzve që profesori i takoi në jetë dhe iu dha dije, e mori prej tyre respektin dhe dashurinë.

Të gjithë ne, një jetë e kemi lodhur profesorin për të marrë dije prej tij dhe i morëm, por edhe ne “u lodhëm” me kujtimet për të, sepse duket sikur janë të thjeshta kur i jep, por kur ulesh t’i shkruash ngec..., siç ka shkruar gjeneral Sula: “... Vura re se nuk ishte diçka e lehtë”, pra profesor na ke lodhur...

Librin e kemi nisur me një parathënie të shkruar nga gjeneralmajor Perlat Sula, pasi me profesorin ai ka njohje mbi gjysmëshekullore, por ishte dhe koha kur punoi me profesorin në KDS, i cili ishte në kulmin e tij. Pastaj kemi vazhduar me

mendimet dhe sugjerimet e dhëna për profesorin, kur kërkonte të merrte gradën shkencore, për të vijuar me amerikanin Daniel F. Harrington, me përshtypjet e tij për figurën e oficerit shqiptar të prezantuar nga prof. Pajtimi. Vijuam me mendimet e dhëna për librin “Shkencëtari i Sigurisë” nga akademik Pëllumb Xhufi dhe prof. Gjergji Sinani, për të vazhduar librin me kujtimet me emrat sipas alfabetit të gjuhës shqipe. Kujtimet rrokin tërë jetën e profesorit, si dhe ka një lidhje midis tyre, ku profesori herë na paraqitet djallë i ri dhe herë burrë para auditorit, herë me mendje tek bistrakët

SKICA E KËTYRE KUJTIMEVE TË SJELLA NGA JU TË NDERUAR MIQ E SHOKË, KA PËRFSHIRË MENDIME, NDJENJA E OPINIONE PERSONALE RRETH NGJARJEVE E PERIUDHAVE TË NDRYSHME TË JETËS SË PROF. PAJTIMIT. NË KËTO KUJTIME, URIME, MBRESA, ESE, JANË PËRSHKRUAR NGJARJE, QË NGA VITET E RINISË SË HERSHME E DERI MË SOT, TË CILAT JAPIN FORMIMIN DHE PERSONALITETIN E PROFESORIT.

e rrushtit që gjoja i mori rojës dhe herë tek leksioni i parë i paraqitur në PowerPoint, herë duke zbritur nga shkëmbi me litar dhe herë duke bërë debate për problemet e mbrojtjes dhe të reformimit të FA-së etj.

Tashmë kujtimet janë hedhur në libër dhe ka filluar bashkëbisedimi me profesorin... Ky libër është disi i veçantë dhe i ri në llojin e vet, ndaj edhe këtu profesori ka meritën, se solli diçka të re me përvojën e tij, atë të kujtimeve...

Ata që nuk iu përgjigjën ftesës, ju kemi lënë një hark kohor prej 5 vitesh dhe në 80-vjetorin e profesorit shkrimet e tyre të jenë bërë një mal me urime!

Paqja është gjithmonë e mundur!

Përshtati: MIMOZA GOLIKJA

Duke iu drejtuar seancës së 75-të të Këshillit Nordik në Oslo, Norvegji, më 31 tetor 2023, Sekretari i Përgjithshëm Jens Stoltenberg tha se bashkëpunimi i thellë midis vendeve nordike pas vitesh armiqësie tregon se paqja është gjithmonë e mundur. Ai nënvizoi se “Ndërtimi i miqësisë dhe besimit midis vendimmarrësve është veçanërisht i rëndësishëm në një kohë kur polarizimi, fragmentimi dhe dyshimi kërcënojnë besimin të demokracisë dhe shoqëritë e hapura që ne kërkojmë të ndërtojmë”. Ai më tej përshëndeti që së shpejti i gjithë rajoni nordik do të jetë në NATO.

Stoltenberg dënoi sulmet terroriste të Hamasit ndaj Izraelit dhe nënvizoi rëndësinë e reagimit të Izraelit në kuadër të ligjit ndërkombëtar, që civilët të mbrohen dhe të ndihmave humanitare që arrijnë në Gaza. Ai theksoi se lufta nuk duhet të përshkallëzohet në një konflikt të madh rajonal.

“Ne nuk duhet të heqim dorë nga puna për një zgjidhje të qëndrueshme politike të paqes”, - tha ai, duke nënvizuar se lufta në Gaza nuk duhet të çojë në një dobësim të vullnetit dhe aftësisë sonë për të mbështetur Ukrainën.

Duke paralajmëruar se nuk ka shenja se Rusia po planifikon paqen, Stoltenberg theksoi se aleatët duhet të vazhdojnë t’i ofrojnë Ukrainës ndihmë vdekjeprurëse. Ai shtoi se “Nëse Ukraina ndalon së mbrojturi veten, ajo do të pushtohet dhe pushtimi nuk është paqe”. Duke e quajtur pushtimin e Rusisë një disfatë strategjike që e ka lënë Moskën gjithnjë e më të izoluar, ai nënvizoi se: “Investimi në sigurinë e Ukrainës është gjithashtu një investim në sigurinë tonë, sepse një fitore e Putinit do t’u tregonte liderëve autoritarë se forca ushtarake paguan”.

Sekretari i Përgjithshëm nënvizoi gjithashtu rëndësinë e tregtisë me Kinën “në mënyra që nuk minojnë sigurinë tonë” ose krijojnë varësi të reja. Kjo kërkon gjithashtu investime të vazhdueshme në mbrojtje. “Rritja e shpenzimeve të mbrojtjes do të thotë më shumë mbrojtje. Por kjo na jep një gjë më shumë, një komunitet më të fortë të NATO-s”, - tha ai.

Z. Stoltenberg mirëpriti që NATO jo vetëm që po forcohet, por edhe që po bëhet një aleancë më e madhe. “Pas pranimit të Finlandës në prill, edhe Suedia së shpejti do t’i bashkohet Aleancës. Kjo forcon aftësinë tonë për të mbrojturi rajonin nordik; forcon aftësinë tonë për të qenë të pranishëm në rajonet veriore; dhe forcon aftësinë tonë për t’u ardhur në ndihmë fqinjëve tanë baltik” - tha ai.

Këshilli Nordik është organi zyrtar për bashkëpunimin formal ndërkombëtar. I formuar në vitin 1952, ai ka 87 anëtarë nga Danimarka, Finlanda, Islanda, Norvegjia, Suedia, Ishujt Faroe, Grenlanda dhe Aland. Një rajon nordik i sigurt, i gjelbër dhe i ri ishte tema kryesore për Sesionin e 75-të të Këshillit Nordik në Oslo. Axhenda përfshiu gjithashtu vendet nordike në NATO, si të përshpejtohet tranzicioni i gjelbër dhe pjesëmarrja e tij në demokraci.

Bashkëpunimi nordik tregon se paqja është gjithmonë e mundur

Në fjalën e tij, në Këshillin e 75-të Nordik në Oslo, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Jens Stoltenberg tha se është një mbështetës i fortë i bashkëpunimit nordik, sepse ka dhënë rezultate konkrete në kulturë, mjedis, transport dhe shumë fusha të tjera të rëndësishme, por edhe sepse ka afruar më shumë politikanë nga i gjithë rajoni nordik, formalisht dhe jo formalisht. Ai ka krijuar miqësi dhe besim midis vendimmarrësve përtej kufijve kombëtarë dhe përtej linjave partiake. “Është veçanërisht e rëndësishme në një kohë kur polarizimi, fragmentimi dhe dyshimi kërcënojnë besimin të demokracisë dhe shoqëritë e hapura që ne kërkojmë të ndërtojmë këtu në veri”.

E vetmja fushë ku Këshilli Nordik historikisht nuk ka luajtur një rol është politika e mbrojtjes dhe e sigurisë, por së shpejti të gjitha vendet do të jenë anëtarë të së njëjtës aleancë mbrojtëse, i gjithë rajoni nordik në NATO. “Kjo është mirë, sepse jetojmë në një botë më të rrezikshme, ndërprerja e politikës së sigurisë pas përfundimit të Luftës së Ftohtë, me rivalitetin në rritje të fuqive të mëdha, luftën në Evropë dhe një luftë të re në Lindjen e Mesme. Aty ku shohim vuajtje të tmerrshme njerëzore, ku mijëra njerëz të pafajshëm janë prekur. Ne dënojmë sulmet terroriste të Hamasit kundër Izraelit, - tha Stoltenberg, - por në të njëjtën kohë, është e rëndësishme që përgjigja e Izraelit të ndodhë brenda ligjit ndërkombëtar, jetët e civilëve të mbrohen dhe se ndihma humanitare arrin në Gaza”, theksoi ai dhe tha se vendet e NATO-s kanë bërë thirrje për korridore humanitare dhe pauza humanitare në armiqësi. “Është e rëndësishme që kjo luftë të mos përshkallëzohet në një konflikt të madh rajonal. Irani, Hezbollahu dhe grupet e tjera nuk duhet të abuzojnë me situatën dhe ta përshkallëzojnë atë më tej. Vuajtjet që kemi parë javët e fundit na kujtojnë edhe një herë se nuk duhet të heqim dorë nga puna për një zgjidhje të qëndrueshme dhe politike të paqes. Fatkeqësisht, ne nuk mund të zgjedhim të merremi vetëm me një krizë në të njëjtën kohë. Lufta në Gaza nuk duhet të çojë në një dobësim të vullnetit dhe aftësisë sonë për të mbështetur Ukrainën. Një dimër i ri po afron dhe ne duhet të presim sulme të reja kundër furnizimeve me energji dhe “Nuk ka shenja se Rusia po planifikon paqen. Përkundrazi, ata po planifikojnë më shumë luftë. Prandaj, ne duhet të vazhdojmë të mbështesim Ukrainën. Kjo do të thotë më shumë armë dhe e them këtë sepse dua paqen në Ukrainë. Presidenti Putin mund ta ndalë luftën sot. Duke pushuar së sulmuari një fqinj. Ukraina nuk e ka këtë mundësi. Nëse Ukraina ndalon së mbrojturi veten, ato do të pushtohen dhe pushtimi nuk është paqe”, tha shefi i NATO-s. “Ne

e dimë këtë këtu në Nordik. Sepse këtu themi se Lufta e Dytë Botërore filloi më 9 prill 1940, kur Danimarka dhe Norvegjia u pushtuan. Ne themi se lufta përfundoi më 8 maj 1945, dhe ne e themi këtë, edhe nëse lufta zgjati vetëm disa ditë dhe javë. Pjesën tjetër të kohës ishim të zënë. Por ne kurrë nuk e quajtmë paqe. E njëjta gjë vlen edhe për Ukrainën”, - tha ai. Kjo është arsyeja pse ukrainasit po luftojnë, me guxim dhe vendosmëri. “Por guximi nuk i ndal bombat. Vendosmëria nuk kap raketa. Kështu bëjnë armët, me cilësi të lartë dhe në sasi të mëdha. Tanke, mbrojtje ajrore, avionë luftarakë dhe municione. Mbështetja jonë bën diferencën”, - tha Stoltenberg. “Mbani mend se ku filluam, kur Rusia pushtoi Ukrainën, ne kishim frikë se Kievi do të binte brenda pak ditësh. Nuk ndodhi. Në vend të kësaj, ukrainasit kanë çliruar tokën e tyre, rikthyen gjysmën e tokës që forcat ruse morën kur pushtuan vitin e kaluar”.

Ukraina ka mbijetuar si komb. Ruajtja lirinë dhe pavarësinë e saj dhe ajo ende mund të zgjedhë rrugën e saj. “Kjo është një fitore e madhe. Rusia ka humbur. Ka humbur dhjetëra mijëra ushtarë. Ka humbur sasi të mëdha të materialit ushtarak dhe ka humbur ndikimin politik dhe është gjithnjë e më e izoluar”. Pushtimi i Ukrainës është një humbje strategjike për Rusinë. “Sa më e fortë të jetë Ukraina në fushën e betejës, aq më e fortë do të jetë në tryezën e bisedimeve dhe kur lufta të përfundojë, ne duhet të sigurohemi që historia të mos përsëritet dhe se Rusia nuk vazhdon të marrë copa të Ukrainës”.

Të gjitha vendet e NATO-s pajtohen që Ukraina duhet të bëhet anëtare e NATO-s. Në samitin në Vilnius, ata morën tre vendime të rëndësishme për ta realizuar atë. Së pari, hoqën një nga dy hapat në procesin e anëtarësimit. Hoqën kërkesën për MAP, Planin e Veprimit të Anëtarësimit, duke e bërë kështu rrugën shumë më të shkurtër. Së dyti, krijuan një platformë krejtësisht të re politike, Këshillin NATO-Ukrainë, ku aleatët takohen si të barabartë për konsultime dhe mund të marrin vendime. Dhe së treti, miratuan një paketë gjithëpërfshirëse që siguron se forcat e Ukrainës dhe NATO-s mund të ndërveprojnë plotësisht.

“Investimi në sigurinë e Ukrainës është gjithashtu një investim në sigurinë tonë. Nëse Putini fiton në Ukrainë, do të jetë një tragjedi për ukrainasit. Por është edhe e rrezikshme për ne, - tha Stoltenberg, - pasi do të na bëjë më të pambrojtur. Mesazhi për Putinin dhe udhëheqësit e tjerë autoritarë do të jetë se nëse përdorin forcën ushtarake, ata do të marrin atë që duan”. E më tej ai tha se në veçanti, Kina po ndjek nga afër ngjarjet. Ajo që ndodh sot në Evropë mund të ndodhë nesër në Azinë Lindore. “Kina nuk është armiku ynë dhe ne duhet të bashkëpunojmë për gjithçka, nga kriza klimatike të kontrollit i armëve. Por vendi është një sfidë në rritje për sigurinë tonë. Kina është një shtet autoritar që nuk ndan vlerat tona. Që godet demokracinë dhe të drejtat e njeriut. Ata po modernizojnë ushtrinë e tyre, me raketa me rreze të gjatë dhe armë të avancuara bërthamore, zgjerimi në Detin e Kinës Jugore, kërcënimi i Tajvanit. Ne do të vazhdojmë të tregtojmë me Kinën. Por kjo duhet bërë në mënyra që nuk cenojnë sigurinë tonë”.

“Ne jemi të cenueshëm kur 70 për qind e baterive shkojnë për makinat elektrike 80 për qind e të gjithë paneleve diellore, ose kur pothuajse të gjitha importet në BE të mineraleve kritike e të rralla vijnë nga Kina. Për krahasim, gazi rus përbënte 40 për qind të importeve të gazit të BE-së përpara pushtimit të Ukrainës. Kaq mjaftoi që Rusia të përdorte energjinë si armë”, - tha Stoltenberg. “Ne duhet të shmangim të njëjtin gabim në tregtinë tonë me Kinën. Nuk është e lehtë, por është e nevojshme. Në një botë më të rrezikshme, ne duhet të investojmë më shumë, në komunitetin transatlantik, NATO dhe në mbrojtjen tonë. Të gjithë jemi zotuar të shpenzojmë të paktën dy për qind të prodhimit të brendshëm bruto për mbrojtje”, - tha shefi i NATO-s. “Dy për qind nuk është një numër arbitrar”, - tha ai. Udhëheqësit e NATO-s kanë miratuar plane të reja të mbrojtjes, me kërkesa të detajuara për sistemet e armëve, forcat dhe gatishmërinë. Për të përmbytur këto plane, ata duhet të investojnë të paktën dy për qind. Që të gjitha vendet nordike kanë plane për të arritur këtë qëllim. “Gjatë Luftës së Ftohtë, NATO shpenzoi shumë më tepër për mbrojtje. Për shembull, Norvegjia shpenzoi pothuajse tre për

qind, deri në vitet 1980. Pra është e mundur. Në NATO, ne jemi dakord të mbrojmë njëri-tjetrin. Që një sulm ndaj një vendi është një sulm ndaj të gjithëve ne. Një për të gjithë, të gjithë për një. Nuk ka solidaritet më të thellë. Por ndonjëherë ne të gjithë duhet të kontribuojmë më shumë për t’u bërë më të fortë. Në planin afatgjatë, nuk është e mundur që disa të mbajnë një pjesë dukshëm më të madhe të barrës se të tjerët”, - specifikoi Stoltenberg. Mangësitë në mbrojtjen e një vendi janë mangësi në mbrojtjen tonë të përbashkët. Rritja e shpenzimeve të mbrojtjes do të thotë më shumë mbrojtje, por na jep edhe një komunitet më i fortë i NATO-s. “Askush nuk mund të thotë me siguri se cila do të jetë kriza e ardhshme. Ajo që mund të themi me siguri, megjithatë, është se jemi më të sigurt kur qëndrojmë së bashku. Ne përfaqësojmë pesëdhjetë për qind të fuqisë ekonomike botërore dhe pesëdhjetë për qind të fuqisë ushtarake botërore. Kjo është arsyeja pse është kaq e rëndësishme që të mbajmë Evropën dhe Amerikën e Veriut së bashku në NATO”.

Rajoni nordik i gjithi në NATO

NATO është aleanca më e suksesshme e mbrojtjes në histori, pikërisht sepse ajo ka arritur të qëndrojë së bashku, pavarësisht dallimeve të saj, por edhe sepse Aleanca ka ndryshuar kur bota ka ndryshuar. “Që nga aneksimi i paligjshëm i Krimesë nga Rusia dhe marshimi në Donbas në vitin 2014, ne kemi kryer rishikimin më të madh të NATO-s që nga fundi i Luftës së Ftohtë. Kemi rritur gatishmërinë dhe për herë të parë kemi forca të gatshme ushtarake në lindje të aleancës. Ne kemi krijuar fusha të reja të mbrojtjes, të tilla si kibernetike dhe tranzicioni po vazhdon me plane krejtësisht të reja mbrojtëse. Struktura komanduese e NATO-s po riorganizohet”, - tha Sekretari i Përgjithshëm. Ai tha se NATO po rrit bashkëpunimin me partnerët në rajonin Indo-Paqësor.

Anëtarësimi finlandez dhe suedez do të thotë se bashkëpunimi i mbrojtjes midis vendeve nordike është thelluar dhe forcuar, sepse për herë të parë të gjithë anëtarët bëhen pjesë e planeve të përbashkëta të mbrojtjes dhe e një strukture komanduese të përbashkët. “Kjo forcon aftësinë tonë për të mbrojturi rajonin nordik, forcon aftësinë tonë për të qenë të pranishëm në rajonet veriore, forcon aftësinë tonë për t’u ardhur në ndihmë fqinjëve tanë baltikë”. Ndërkohë që Finlanda u bë anëtare në prill, më pak se një vit pas aplikimit për anëtarësim, edhe për Suedinë, procesi ka ecur shpejt. “Një javë më parë, vizitova kryeministrin e Suedisë, Ulf Kristersson, në Stokholm, një ditë më parë, presidenti Erdogan kishte nënshkruar dhe dërguar në parlamentin turk protokollin e ratifikimit për anëtarësimin e Suedisë dhe këtë javë është me komitetin e punëve të jashtme. Ky është një vazhdim i marrëveshjes nga Vilnius”, - tha Stoltenberg.

Suedia po rrit bashkëpunimin në luftën kundër terrorizmit dhe po lehtëson rritjen e tregtisë së materialeve mbrojtëse me Turqinë dhe tani “Turqia po ndjek pjesën e saj të marrëveshjes”.

Sekretari i Përgjithshëm tha se para pushtimit të Ukrainës vitin e kaluar, presidenti Putin i dha një ultimatum NATO-s. “Ai donte që ne të mbyllim derin e NATO-s për shtetet e reja anëtare dhe se ne duhet të largojmë të gjitha forcat tona nga vendet e NATO-s në lindje të aleancës. Ai donte më pak NATO, tani ai merr më shumë NATO. Më shumë forca në lindje dhe më shumë anëtarë. Ky është edhe një confirmim se pushtimi i Ukrainës është një humbje strategjike për Rusinë”, - tha shefi i NATO-s.

Duke folur mbi rëndësinë e Storting (parlamenti norvegjez), ndërtesës me numrin 22, në rrugën Karl Johans, rruga kryesore e Oslos dhe e paradave më të famshme të vendit, Stoltenberg kujtoi fushatat luftarake në historinë e vendeve nordike të vitit 1814. Ai tha se është një kujtesë se si vendet nordike kanë luftuar kundër njëri-tjetrit gjatë historisë, por tani jetojmë në paqe. “Kur takoj njerëz nga zona ku konfliktet duken të pamundura për t’u kapërcyer, aty ku armiqësia është kaq e përjetshme dhe përbufja është kaq e fortë. Unë u tregoj atyre për vendet nordike, sa ishim armiq dikur dhe sa tani jemi miq, me Këshillin Nordik si një nga shprehjet më të mira të asaj miqësie. Të tjerët gjithashtu mund të bëhen miq, të ndalojnë së luftuari dhe në vend të kësaj të bashkëpunojnë dhe jetojnë në paqe. Paqja është gjithmonë e mundur! Ky është mesazhi im për ju sot”.

Mes Barcelonës, Karaibeve, Kiotos... Berati, ndër vendet më të bukura të pushimeve në botë për 2023-in, sipas "Time"

Revista "Time" ka hartuar një listë me 50 vendet më të bukura në botë për pushime. Revista ka përfshirë gjithashtu destinacione të largëta që mund të ofrojnë një lloj të ri përvojë. Një nga këto destinacione interesante që gjithkush duhet t'i vizitojë një herë në jetë sipas "Time" është edhe qyteti i bukur shqiptar i Beratit.

Dominica (Karaibe)

Pyjet tropikale, ujëvarat ose burimet e nxehta: Dominika, e quajtur ishulli natyror i Karaibeve, i ofron udhëtarit një përvojë unike të bazuar në turizmin e qëndrueshëm.

Ladakh (Indi)

A jeni i apasionuar pas yjeve dhe astronomisë? Në vitin 2023, India caktoi Rezervën e saj të parë të Qiellit të Errët në fshatin Hanle, në juglindje të Leh, kryeqyteti i Ladakh. Ka rreth 270 net të kthjellëta çdo vit që ju lejojnë të admironi qiejt e paparë më parë.

Barcelona (Spanjë)

Në dhjetor 2022, dy kullat e reja të kishës ende të papërfunduar "Sagrada Familia" në Barcelonë, një nga monumentet më të vizituara në botë, u ndriçuan për herë të parë. Një pamje panoramike e qytetit nga lart nuk duhet humbur!

Parku Kombëtar "Torres del Paine" (Kili)

Një parajsë për alpinistët, rajoni Torres del Paine i Kilit jugor është një nga vendet më të mira në botë për të dalluar pumat e egra. Për adhuruesit e natyrës, është me të vërtetë një destinacion për t'u përfshirë në pushimet tuaja të ardhshme.

Churchill, Manitoba (Kanada)

Nëse, nga ana tjetër, jeni duke kërkuar për Dritat e Veriut, Time ka zgjedhur Churchillin në Kanada si një nga vendet më të mira për t'i parë ato.

Akaba (Jordani)

Peizazhi i filmave të shumtë, duke përfshirë "Lawrence of Arabia" dhe "Dune", Akaba ofron një peizazh unik që rrëmben zemrën e udhëtarit. Është i vetmi qytet bregdetar në Jordani dhe gjithashtu disa kilometra larg nga qyteti antik i Petrës - një tjetër pamje mahnitëse.

Kioto (Japoni)

Ndër vendet më të bukura në botë, Kioto konsiderohet kryeqyteti jozyrtar i kulturës japoneze. Në qytetin e çmuar do t'ju presin tempujt dhe faltoret simpatike dhe tradicionale, si dhe qendrat e shumta të artit, si Muzeu i Artit Kyocera i qytetit të Kiotos, i cili u rihap në vitin 2023 pas rindërtimit.

Musanze (Ruanda)

Musanze është porta për në Parkun Kombëtar të Vullkaneve të Ruandës. Deri në vitin 2027, pritet të jetë zgjeruar nga 100 në 220 kilometra katrorë (ose 37 në 85 milje katrore). Kampusi "Ellen DeGeneres" për ruajtjen e gorillave malore të rrezikuara sigurisht që ka kontribuar në popullaritetin e këtij destinacioni magjepsës.

Budapest (Hungari)

Në vitin 2023, u bënë pesëdhjetë vjet që kur qytetet e ndara nga Danubi, Buda dhe Pest u bashkuan përsëri. Kryeqyteti hungarez po e feston këtë ngjarje historike deri në vitin 2024.

Giza (Egjipt)

Muzeu i Madh Egjiptian, i njohur edhe si Muzeu i Gizës, është hapur sërish. Ai mban më shumë se 100 000 artefakte, duke përfshirë pothuajse të gjitha thesaret e Mbretit Tut, 5 000 të zbuluara 100 vjet më parë.

Gadishulli Freetown (Sierra Leone)

Ndër vendet më të bukura në botë të zgjedhur nga revista "Time", Gadishulli i Freetown është padyshim një udhëtim aventurë. Rajoni promovon në mënyrë specifike nismat e ekoturizmit për të ruajtur biodiversitetin.

Ishulli i Kangurëve (Australi)

Një pjesë e këtij ishulli u dogj në vitin 2019 për shkak të zjarreve masive. Përafërsisht 40% e marsupialëve të saj dhe rreth 40 000 koala humbën jetën. Vitet e fundit, falë nismave të shumta për të mbrojtur mjedisin, Ishulli i Kangurëve është rikthyer të shkëlqejë më shumë se kurrë.

Vjena (Austri)

Qyteti elegant austriak është gati të fitojë një vend të parë të shkëlqyer - atë të të pasurit "autostradë për biçikleta", të përfunduar në 2023. Një arsye më shumë për ta dashur atë dhe për të vizituar këtë qytet të bukur!

Berat (Shqipëri)

Zbuloni hijeshinë e shtëpive të vjetra prej guri në brigjet e lumit Osum në Berat, një qytet me bukuri historike që duhet patjetër ta shihni një herë në jetë.

A mund të bëni dallimin midis AI-së dhe realitetit?

Qoftë punë arti, letërsi, muzikë apo fotografi, përmbajtja e krijuar nga inteligjenca artificiale (AI) është në rritje. Përmbajtja që gjenerohet është aq e avancuar sa po bëhet gjithnjë e më e vështirë të përcaktohet se çfarë është reale dhe çfarë është artificiale.

Imazhet e krijuara nga AI-ja kanë qenë një temë diskutimi vitet e fundit. Ndërsa ata kanë potencialin për të revolucionarizuar fushën e artit dhe dizajnit, ato gjithashtu paraqesin disa rreziqe. Një nga rreziqet më të rëndësishme është vazhdimësia e paragjytimeve racore dhe gjinore në rezultatet e tyre. Kjo mund të përjetësojë stereotipet racore dhe të dëmtojë komunitetet e marginalizuara.

Një rrezik tjetër është se imazhet e krijuara nga AI-ja mund të përdoren për të krijuar materiale të abuzimit seksual të fëmijëve (CSAM). Fondacioni Internet Watch (IWF) ka gjetur rreth 3000 imazhe abuzimi të bëra nga AI-ja që thyen ligjin në Mbretërinë e Bashkuar.

IWF ka paralajmëruar se abuzimi i bërë nga AI-ja ka filluar të shfaqet dhe se mund të devijojë burimet nga zbulimi dhe heqja e abuzimit real.

Ekzistojnë gjithashtu rreziqe të tjera që lidhen me AI-në gjeneruese, të tilla si pasiguria, shpjegueshmëria dhe ndikimi mjedisor. Për shembull, modelet gjeneruese të AI-së mund të krijojnë imazhe që janë të ngjashme me punën ekzistuese, duke çuar në çështje të shkeljes së markës tregtare dhe të së drejtës së autorit.

Fotografia e çmimit fitues rezultoi të jetë krijimi i AI-së

Grackat e mundshme të një përmbajtjeje të tillë u demonstruan kohët e fundit kur artisti gjerman Boris Eldagsen hyri në Çmimin e Fotografisë Botërore të “Sony World Photography Awards” të këtij viti me një imazh të krijuar nga AI-ja dhe fitoi.

Fotoja fituese në kategorinë e tyre të fotografive kreative ishte një imazh bardh e zi i një gruaje të moshuar që përfaqon një të re, të titulluar “PSEUDOMNEZIA: Elektrici”. Njoftimi për shtyp që shpalli fitoren e përshkruan fotografinë si “të përndjekur” dhe “të kujton gjuhën vizuale të portreteve familjare të viteve 1940”.

Gjithsesi z. Eldagsen refuzoi çmimin dhe deklaroi se: “Kam aplikuar si një majmun i pafytyrë, për të zbuluar nëse konkurset janë përgatitur për të hyrë në imazhet e AI-së, dhe ata nuk janë”, - shpjegoi Eldagsen në faqen e tij të internetit. “Imazhet e AI-së dhe fotografia nuk duhet të konkurrojnë me njëra-tjetrën në një çmim si ky”, - shtoi ai.

Themeluesi i “Night Cafe” Angus Russell tha: “Pesë vjet më parë, njerëzit thoshin se AI-ja do të merrte përsipër punët e mërzitshme, por gjërat që kërkojnë kreativitet do të jenë të sigurta për një kohë të gjatë. Por ka rezultuar saktësisht e kundërta. Punët krijuese dhe puna e bazuar në njohuri mund të jenë gjërat më të hershme për t’u zëvendësuar”.

Redaktori i fotografive të BBC News, Phil Coomes tha se: “Ndërsa imazhet e rreme ose të manipuluar nuk ishin ‘asgjë e re’, rritja e AI-së do të prodhonte disa sfida. Ka mjete atje që mund të na ndihmojnë të dallojmë imazhet që janë manipuluar”, - tha ai.

Dr David Gyimah është një profesor i asociuar i inovacionit në Shkollën e Gazetarisë të Universitetit të Cardiff-it dhe është i impresionuar nga hiper-realizmi i këtyre imazheve.

“Gjithçka që do të prisnit nga një fotografi e mirë është atje”, - tha ai. - Nuk ka asgjë në këto imazhe që mund t’ju bëjë të besoni se ato janë krijuar në ndonjë mënyrë tjetër (si AI).”

Dr Gyimah mendon se ia vlen të merren parasysh përdorimet e mundshme me qëllim të keq të imazheve të AI-së në gazetari dhe përmbajtje faktike.

“Ne kemi hyrë në një territor ku teknologjia ka ecur përpara kornizave të politikave. Dhe kjo na lë në pozita shumë të pasigurta”, - tha ai.

“Mund të përdoret për qëllime të vërteta keqbërëse, dhe mund të

ketë sanksione. Përndryshe, si i detyroni njerëzit të mos përdorin imazhe për të cilat ata e dinë që qëllimisht nuk janë krijuar nga një aparat fotografik? Kështu që mund të nxisë narrativa të ndryshme për ato që janë reale në krahasim me ato që kryejnë falsitet”.

Ndërsa imazhet e krijuara nga AI-ja bëhen më të avancuara dhe kodi që përdor bëhet me burim të hapur, ne mund të detyrohemi të bëjmë pyetjen më shpesh: “A është e vërtetë apo është AI?”.

Është e rëndësishme të njihen këto rreziqe dhe të merren masat e duhura për t’i zbutur ato. Studiuesit po punojnë në zhvillimin e udhëzimeve etike për përmbajtjen e gjeneruar nga AI-ja, të cilat mund të ndihmojnë në adresimin e disa prej këtyre shqetësimeve.

Njëanshmëria në këto sisteme të AI-së paraqet një çështje serioze, thonë ekspertët. Teknologjia mund të përjetësojë paragjykimet dhe stereotipet dëmtoese. Ata janë të shqetësuar se natyra e hapur e këtyre sistemeve – gjë që i bën ata të aftë në gjenerimin e të gjitha llojeve të imazheve nga fjalët – dhe aftësia e tyre për të automatizuar krijimin e imazheve do të thotë se ata mund të automatizojnë paragjykimet në një shkallë masive. Ata gjithashtu kanë potencialin për t’u përdorur për qëllime të liga, siç është përhapja e dezinformatave.

“Derisa ato dëme të mund të parandalohen, ne nuk po flasim në të vërtetë për sisteme që mund të përdoren në të hapur, në botën reale”, - tha Arthur Holland Michel, një bashkëpunëtor i lartë në Këshillin Carnegie për Etikën në Çështjet Ndërkombëtare që hulumton AI-në dhe teknologjitë e mbikëqyrjes.

Dokumentimi i paragjytimeve

Inteligjenca artificiale është bërë e zakonshme në jetën e përditshme në vitet e fundit, por vetëm kohët e fundit publiku e ka vënë re – si për atë se sa e zakonshme është ajo, dhe se si paragjykimet gjinore, racore dhe të tjera mund të depërtojnë në teknologji. Sistemet e njohjes së fytyrës në veçanti janë shqyrtuar gjithnjë e më shumë për shqetësimet në lidhje me saktësinë e tyre dhe paragjykimet racore.

OpenAI dhe Google Research kanë pranuar shumë nga çështjet dhe rreziqet që lidhen me sistemet e tyre të AI-së në dokumentacion dhe kërkime, me të dy, duke thënë se sistemet janë të prirur ndaj paragjytimeve gjinore dhe racore dhe për të përshkruar stereotipet kulturore perëndimore dhe stereotipet gjinore.

OpenAI, misioni i të cilit është të ndërtojë të ashtuquajturën inteligjencë të përgjithshme artificiale, ku përfitojnë të gjithë njerëzit, përfshiu në një dokument online të titulluar “Rreziqet dhe kufizimet”, fotografi që ilustron se si kërkesat e tekstit mund të sjellin këto çështje: Një kërkesë për “infermiere”, për shembull, rezultoi në imazhe që të gjitha dukej se tregonin femra që mbanin stetoskop, ndërsa një për “CEO” tregoi imazhe që dukeshin të gjithë burra dhe pothuajse të gjithë ishin të bardhë.

Lama Ahmad, menaxher i programit të kërkimit të politikave në OpenAI, tha se studiuesit ende po mësojnë se si të matin edhe paragjykimet në AI dhe se OpenAI mund të përdorë atë që mëson për të modifikuar AI-në e tij me kalimin e kohës. Ahmad udhëhoqi përpjekjet e OpenAI për të punuar me një grup ekspertësh të

jashtëm në fillim të këtij viti për të kuptuar më mirë çështjet brenda DALL-E 2 dhe për të ofruar reagime në mënyrë që të mund të përmirësohet.

Google në punimin e tij kërkimor që prezanton ‘Imagen’, anëtarët e ekipit të Google Brain pas tij shkruan se ‘Imagen’ duket se kodon disa paragjytime dhe stereotipe sociale, duke përfshirë një paragjykim të përgjithshëm drejt krijimit të imazheve të njerëzve me tone më të lehta lëkure dhe një tendencë që imazhet që portretizojnë profesione të ndryshme për t’u lidhur me stereotipet gjinore perëndimore.

Kontrasti midis imazheve që krijojnë këto sisteme dhe çështjeve të mprehta etike është i fortë për Julie Carpenter, një shkencëtare hulumtuese dhe bashkëpunëtoreshë në Grupin e Etikës dhe Shkencave në zhvillim në Universitetin Shtetëror Politeknik të Kalifornisë, San Luis Obispo.

“Një nga gjërat që duhet të bëjmë është të kuptojmë se AI-ja është shumë interesante dhe mund të bëjë disa gjëra shumë mirë. Dhe ne duhet të punojmë me të si partner, - tha Carpenter. - Por kjo është një gjë e papërsosur. Ka kufizimet e veta. Ne duhet të rregullojmë pritjet tona. Nuk është ajo që shohim në filma.”

Një imazh i krijuar nga një sistem AI i quajtur DALL-E 2, i ndërtohet nga OpenAI.

Holland Michel është gjithashtu i shqetësuar se asnjë masë mbrojtëse nuk mund të parandalojë që sisteme të tilla të përdoren me qëllim të keq, duke vënë në dukje se falsifikimet e thella - një aplikacion i fundit i AI-së për të krijuar video që synojnë të tregojnë dikë duke bërë ose thënë diçka që në të vërtetë nuk e kanë bërë ose thënë, fillimisht u përdorën për të krijuar pornografi të rreme.

Një aluzion i njëanshmërisë

Për shkak se ‘Imagen’ dhe DALL-E 2 marrin fjalë dhe nxjerrin imazhe, ata duhej të trajtoheshin me të dy llojet e të dhënave: çifte imazhesh dhe titrat e tekstit përkatës. Google Research dhe OpenAI

filtronin imazhe të dëmshme si pornografia nga grupet e tyre të të dhënave përpara se të trajnonin modelet e tyre të AI-së, por duke pasur parasysh madhësinë e madhe të grupeve të tyre të të dhënave, përpjekjet e tilla nuk kanë gjasa të kapin të gjitha këto përmbajtje dhe as t’i bëjnë sistemet e AI-së të paafte të prodhojnë rezultate të dëmshme. Në punimin e tij ‘Imagen’, studiuesit e Google theksuan se, pavarësisht filtrimit të disa të dhënave, ata përdorën gjithashtu një grup të dhënash masive që dihet se përfshin pornografi, fyerje raciste dhe “stereotipe të dëmshme sociale”.

Filtrimi mund të çojë gjithashtu në çështje të tjera: gratë priren të përfaqësohen më shumë se burrat në përmbajtje seksuale, për shembull, kështu që filtrimi i përmbajtjes seksuale gjithashtu redukton numrin e grave në grupin e të dhënave.

Dhe vërtet filtrimi i këtyre grupeve të të dhënave për përmbajtje të keqe është i pamundur, pasi njerëzit janë të përfshirë në vendimet se si të etiketojnë dhe fshijnë përmbajtjen, dhe njerëz të ndryshëm kanë besime të ndryshme kulturore.

Disa studiues po mendojnë se si mund të jetë e mundur të zvogëlohet paragjykimet në këto lloje të sistemeve të AI-së, por papë t’i përdorin ato për të krijuar imazhe mbresëlënëse. Një mundësi është përdorimi i më pak të dhënave.

Alex Dimakis, një profesor në Universitetin e Teksasit në Austin, tha se një metodë përfshin fillimin me një sasi të vogël të dhënash, për shembull, një foto të një maceje, dhe prerjen e saj, rrotullimin e saj, krijimin e një imazhi pasqyrë të saj, etj., për të kthyer në mënyrë efektive një fotografi në shumë imazhe të ndryshme.

“Kjo zgjidh disa nga problemet, por nuk zgjidh probleme të tjera”, - tha Dimakis. Truku më vete nuk do ta bëjë një grup të dhënash më të larmishëm, por shkalla më e vogël mund t’i lejojë njerëzit që punojnë me të të jenë më të qëllimshëm në lidhje me imazhet që po përfshijnë.

Beteja e Nishit kthen Skënderbeun në atdhe

580 vjet nga Beteja e Nishit

Më 3 nëntor 1443, Gjergj Kastrioti - Skënderbeu, në krye të 300 kalorësve, ndërmerr një udhëtim epik drejt Arbërisë për t'i sjellë Lirinë Atdheut të tij, ku organizon Kryengritjen e tij të lavdishme 25-vjeçare dhe "Luftën e tij të shenjtë"; ndryshon rrjedhën e historisë së Shqipërisë, historisë europiane dhe historisë botërore...

Beteja e Nishit, 3 nëntor 1443, e cila shënon fitoren e Koalicionit të Krishtere kundër Perandorisë Osmane, ku komandant i përgjithshëm i "Ushtrisë së Krishtere" ishte Mbreti Vladislav III i Polonisë (1424-1444), por realisht, Komandanti de-facto ishte Vojvoda i Transilvanisë, hungarezi Janosh Huniadi (1406-1456), ku gjithashtu në këtë koalicion merrte pjesë edhe Despoti i paskrupullt serb Đurađ (Gjergj) Branković (1377-1456)...

Ndërsa Komandant i përgjithshëm i ushtrisë osmane ishte Kasëm Pasha Bejlerbeu i Rumelise, Vezir i Perandorisë Osmane (shqiptar nga fisi Muzaka), i cili shoqërohej nga Turhan Beu, Komandant i shquar osman, guvernatori i Thesalisë (shqiptar), Isak Beu, komandant osman (boshnjak), Skënderbeu (Gjergj Kastrioti), i cili ishte krahu i djathtë i Kasëm Pashës, ku të dy së bashku, udhëhiqnin pjesën kryesore të ushtrisë osmane, plot 12 000 Spahi (kalorës, feudalë-ushtarakë).

Beteja e Nishit ishte një konfrontim ushtarak që realizoi u zhvillua në 4 faza të ndryshme pranë qytetit të sotëm Nish - Serbia jugore. Skënderbeu (Gjergj Kastrioti) ushtronte detyrën e Sanxhakbeut në Filipopol (Plovdiv-Bullgari) dhe gjatë pranverës së vitit 1443 kishte vendosur kontakte të fshehta me Komandantin hungarez, Janosh Huniadi, me të cilin pas një viti, do ta çonin Perandorinë Osmane, në buzë të gremisë.

Përpara se të niste Beteja e Nishit, Janosh Huniadi dhe Skënderbeu kishin përgatitur një plan shumë të rafinuar, i cili do t'i shkakonte humbje katastrofike ushtrisë osmane të komanduar nga Kasëm Pasha, kështu ndodhi.

Në mëngjesin e 3 nëntorit 1443 u përgatitën për betejë të dyja këto ushtri të mëdha, ku në aspektin numerik, Perandoria Osmane gëzonte një avantazh të theksuar, por sapo u dëgjua sinjali i sulmit të përgjithshëm, startoi përballja e parë, Skënderbeu (Gjergj Kastrioti), ndërmori një manovër ushtarake të jashtëzakonshme... "Kryetrimi i Arbërisë" në vend që të sulmonte pararojën e Krishtere, i udhëhoqi Kalorësit në krahun e djathtë duke e braktisur fushë-betejën dhe në rrëmujë e sipër, dezertoi së bashku me nipin e tij, Hamza Kastrioti (djali i Reposhit) në krye të "300 Kalorësve Dibranë", ku mori peng edhe Qatipin (sekretarin personal të Sulltanit), i cili mbante me vete disa vula shumë të çmuara...

Siç edhe dihet, Beteja e Nishit përfundoi me disfatën e plotë të ushtrisë osmane dhe arkitekti i kësaj kasaphane ishte vetëm

Gjergj Kastrioti, i cili sapo u largua nga beteja, shkaktoi kaos dhe demoralizoi të gjithë ushtrinë osmane, e cila u shpartallua plotësisht dhe mori arratinë, duke u ndjekur këmba-këmbës nga Kalorësit Polak-Hungarezë.

Ndërkohë Gjergj Kastrioti marshoi nëpër territorin e Dardanisë (Kosovës), kalëroi pranë Shkupit, dhe sapo depërtoi në ultësirën e Pollogut, iu shfaqën përpara syve Malet e Dibrës, "Vatra e tij Princërore"...

Sipas Marin Barletit: "Më së pari ai u kthye në Atdheun e tij, Dibër, dhe u kthye natën vonë, ku menjëherë urdhëroi njerëzit e vet më

të besuar që të përhapnin lajmin se ai ishte rikthyer në Atdhe. Prijësit e kësaj treve erdhën të nesërmen, duke e përshëndetur të ngazëllyer si Birin e Princit, Gjon Kastrioti, - ku sipas Barletit, - Ata i kishin puthur ndër lot gëzimi fytyrën, duart e këmbët dhe e kishin përqaftuar gjatë duke i uruar mirëseardhjen".

Të gjithë Dibranët iu bashkuan Gjergj Kastriotit dhe detyra e parë ishte që të ndërprisnin të gjitha rrugët e komunikimit të Osmanëve, pasi këto rrugë kalonin nëpër territorin e Dibrës.

Qëllimi kryesor ishte të merrnin Kështjellën e rëndësishme të Krujës, e cila menjëherë pas vdekjes së Gjon Kastriotit, Sulltan Murati II e kishte kaluar nën komandën e një fisniku Arbër të islamizuar, i cili quhej Hasan Beu, që ishte i biri i Elena Muzakës. Gjatë muajit nëntor u mobilizuan me mijëra matjanë të cilët e pritën Gjergj Kastriotin.

Lufta për të rimarrë Kështjellën e Krujës ishte një sipërmarrje shumë e vështirë, pasi ajo ishte me të vërtetë një "Fole Shqiponjash" dhe Ushtria e sapoformuar Arbërore nuk kishte as artileri...

Por zgjuarsia mbinjerëzore e Gjergj Kastriotit, e gjente zgjidhjen për gjithçka, Qatipi i Sulltanit që e kishte marrë peng gjatë Betejës së Nishit, u detyrua me forcë që të lëshonte një "Ferman të rremë por me vula origjinale të" Sulltan Murati II, ku shkruhej që: "Me urdhër të Padishahut, Hasan Beu duhet që ta dorëzonte detyrën dhe Kështjella e Krujës do t'i besohej pikërisht Skënderbeut si Subashi i saj i ri, me bekimin e plotë të Sulltanit". Sapo u përgatit ky ferman, Gjergj Kastrioti dha urdhër që Qatipit t'i pritej koka dhe Historia vazhdon drejt datës 28 nëntor 1443.

3 nëntori 1443, është një datë historike për Shqipërinë. Epoka e Skënderbeut e shekullit XV dhe vetë figura e tij ndikoi fuqishëm në jetën shpirtërore të shqiptarëve dhe në rritjen e vetëdijes kombëtare të tyre.

Nën udhëheqjen e Skënderbeut, lufta e shqiptarëve u ngrit në një shkallë më të lartë e më të organizuar dhe shënoi një kthesë vendimtare në zhvillimin politik të Shqipërisë.

Skënderbeu u shndërrua në simbol të luftës për liri e pavarësi. Ai mbetet heroi më i madh i shqiptarëve dhe themeluesi i shtetit mesjetar shqiptar.

Shumica e njerëzve, kur shkojnë në Pogradec kanë disa imazhe të ngulitura në mendje, të cilat u regëtojnë që nga çasti që vendosin të marrin rrugën për në Juglindje të vendit. Dhe kjo nuk ka të bëjë me etno-kulturën. Madje dhe nëse mendohet, ajo është e fundit në radhë. Sepse fillimisht gjithkujt në parafytyrim u del liqeni i magjishëm, dhe fill pas kësaj një tavolinë e shtruar me prodhime të trevës ku padyshim nuk do mungojë peshku koran apo belushkat. Dhe një tryezë të tillë e gjen në mes të Pogradecit, në lokalet e shumta të plazhit përballë liqenit, por sidomos merr vlerë andej nga Tushemishti, ku njerëzit gazmorë duan të kujtojnë teto Ollgën e të bëjnë dhe ndonjë foto me shtatoren bronz të saj. Por shumë pak prej tyre e dinë që në Pogradec ka dhe një muze, i cili në brendësinë e tij ka plot artefakte që rrëfejnë për qytetërimin e lashtë të zonës. Dhe kohët e fundit këtë gjë më së shumti e kanë zbuluar turistët e huaj se sa ata vendas. Ndaj muzeu nuk është asnjëherë bosh. Muzeu i Pogradecit ndodhet në qendër të qytetit një godinë dykatëshe, por sërish është e vogël për të shfaqur objektet e ruajtura brenda. Që në oborrin e muzeut janë vendosur gjetje arkeologjike, të cilat i bien në sy çdo kalimtarit të thjeshtë. Dhe më kureshtari nuk nguron të futet brenda. Muzeu ka një koleksion të pasur me artefakte. Këto objekte përfaqësojnë historinë e rajonit, që nga parahistoria deri në ditët e sotme. Dhe kjo mbart në vetvete një vlerë të jashtëzakonshme, sepse janë pjesë e kujtesës tonë historike. Ky Muze përbëhet nga 3 pavijone kryesore të dedikuara Arkeologjisë që zë pjesën më të madhe të muzeut dhe për shkak të objekteve të shumta, Etnografisë dhe Historisë. Pothuajse tre të katërtat e hapësirës së godinës është e përdorur për ekspozimin e artefakteve, ndërsa pjesa tjetër përdoret për të ruajtur, restauruar dhe mbrojtur objektet e ekspozuara, si dhe për zyrat e administratës së muzeut.

Antikiteti

Artefaktet dhe dokumentet historike janë vendosur në mënyrë kronologjike dhe tipologjike që vizitorët të kenë mundësinë të ndjekin evolucionin e objekteve në ekspozitë; mjetet e punës, qeramikat, mjetet e luftës, bizhuteritë, monedhat dhe veshjet.

Materialet e vëna në dispozicion na bëjnë të ditur se vendbanimet më të vjetra në zonën e Pogradecit gjenden përgjatë brigjeve të liqenit. Që nga kohët e lashta, kur kjo zonë filloi të popullohej nga njerëzit, nuk është braktisur asnjëherë, prandaj janë gjetur shumë gjurmë të vendbanimeve në këto zona. Për shembull, objektet që janë zbuluar në Lin i përkasin Epokës së Bronzës, Epokës së Hekurit dhe antikitetit të vonë.

Ndërkohë në zonën Memelishtit janë zbuluar gjetje nga periudha romake. Në Pogradec janë zbuluar objekte nga fillimi i Neolitit deri në Mesjetë. Starova i përket periudhës ilire. Gështenjasi ka një histori të përfaqësuar nga një kompleks i objekteve personale që i përkasin një aristokrati ilir që ka jetuar gjatë periudhës romake. Tushemishti ka artefakte nga qytetërimi ilir dhe antikiteti i vonë.

Armët

Në stenda ka armë që përfaqësojnë periudha të ndryshme, por që bëhet fjalë për të paktën 3000 vjet më parë. Janë maja shigjetash dhe heshtash që i përkasin fundit të periudhës së bronzit dhe fillimit të periudhës së hekurit. Ato janë gjetur në fshatin e Peshkëpisë, një pjesë tjetër vijnë nga Selca dhe nga Kalaja e Pogradecit.

Përkrenaret

Dy përkrenaret ilire janë dhe krenaria e muzeut pasi konsiderohen të rralla në llojin e tyre. Në të gjitha trevat ku janë shtrirë ilirët nuk janë gjetur më shumë se 500 përkrenare, ndërsa nga ky lloj

Muzetë, kujtesa jonë historike

janë rreth 20 - 30 nga të cilat 2 ndodhen në Muzeun e Pogradecit. Një është gjetur në fshatin Petrushë dhe tjetra në fshatin Starovë.

Por në muze ruhet si artefakt edhe një përkrenare kelte, e cila edhe pse është fort e dëmtuar përbën një kuriozitet të madh.

Mesjeta

Gjithashtu në stenda do të ndeshësh dhe një grup monedhash të periudhës Ilire por dhe të periudhës Bizantine në shekujt V dhe VI pas Krishtit, kryesisht të Perandorëve Justin dhe Justinian.

Gjithashtu ka mjete zbukurimi dhe pafta që përdorshin nga gratë në ceremoni të veçanta. Janë pafta që vendosen poshtë gjoksit në të cilat kanë edhe disa monedha të cilat mbanin ritmin kur gratë ngriheshin në valle. Këto janë gjetur përgjithësisht në Mokrën e Poshtme.

Por janë gjetur objekte që i përkasin aspektit fetar. Ka kryqe të punuara me filigramë por edhe në dru ose dhe me të dyja bashkë, dru të përzierë me filigramë.

Gjithashtu ka dhe objekte të përdorimit të përditshëm: një sofër ngrënieje, enë balte që përdorshin për të mbajtur ushqimin. Enë prej bakri dhe argjendi.

Dokumentacioni

Muzeu është i pasur dhe me dëshmi të Periudhës së Rilindjes Kombëtare, Pavarësisë, Luftës së Parë Botërore, periudhat mes dy luftërave botërore dhe mbyllet me çlirimin e qytetit nga forcat naziste si dhe një listë me dëshmorët e këtij qyteti.

Një vend të veçantë zë dhe dokumentacioni për hapjen e parë të shkollës shqipe në Pogradec, e cila është hapur fill një javë pas asaj të Korçës, duke qenë kështu shkolla e dytë shqipe e hapur në trojet shqiptare.

Arkeologia Froseida Tola na informon se disa artefakte

arkeologjike datojnë nga neoliti, rreth 8000 vjet më parë, apo 6000 vjet para Krishtit, ndërsa të tjerë i përkasin mesjetës së vonë. Objektet etnografike datojnë nga fundi i mesjetës deri në fillim të shekullit XX, ndërsa dokumentet dhe fotografitë i përkasin periudhës nga shek. XVII deri në fund të Luftës së Dytë Botërore.

Muzeu shërben edhe si vend për organizimin e aktiviteteve dhe konferencave me natyrë të trashëgimisë historike dhe natyrore.

Epilogu

Vlera e objekteve të këtij Muzeu është shumë e rëndësishme, sepse rajoni i Pogradecit ka patur një histori ndryshe nga vendet e tjera të Shqipërisë. Për këtë arsye shumica e objekteve janë nga një kontekst i veçantë historik lokal dhe janë unike në krahasim me ato të pjesëve të tjera të territorit shqiptar. Në fakt kjo trashëgimi unike, duhet t'u kalojë brezave të ardhshëm, pasi rajoni i Pogradecit është shumë i pasur në histori dhe në kulturë.

Prof. Asoc. Dr. Zaho GOLEMI

Hedhja dritë dhe përkujtimi i luftëtarëve shqiptarë, që kanë rënë në luftërat e popullit shqiptar për liri, pavarësi dhe ruajtje të truallit arbëror, në betejat për ruajtjen e identitetit dhe të vlerave të shqiptarizmsë është detyrim brezash. Kështu nuk mund të kalojë pa u vënë re një figurë e shquar e Labërisë, një prijës e luftëtar i sprovuar betejave, por nami i ka shkuar deri në “dovlet” në qendër të sultanatit në Stamboll. Kundërshtimi me armë i pushtuesve ka qenë një praktikë e shekujve për shqiptarët, që kurrë nuk e pranuan pushtimin. Labëria që pas epokës së Motit të Madh të Gjergj Kastriotit Skënderbeut zhvilloi kryengritje dhe rebelime të përgjakshme sidomos në vitet 1472-1492, vit kur fituan edhe të drejtën e vetëqeverisjes (venomeve). Ndërkohë që Labëria dhe e gjithë hapësira shqiptare ishte dhe ngeli me plot vatra zjarri të ndezura si rebelim i përjetshëm ndaj pushtimeve. Në mjaft këngë të trevës së Labërisë këndohet: “Labëri, o mal me thika, djemtë e tu trima me çika”, apo: “Kurvelesh, o guri shkëmbit,/e qëllon topi i Zallëmit,/Na prishi lezet e vëndit,/ Kurvelesh o gur i thatë,/ Luftuat me një rigatë,/ luftë burrat, luftë gratë,/ katër muaj ditë e natë,/ as bukë as xhephane s’patë”. Dhimbjet dhe trimëritë e një populli të tërë ngelën në këngë si dëshmi historike e kohës, ashtu sikurse ka ngelur prijësi dhe luftëtari Hito Zenel Hitaj kapedan që nuk u harrua në fshatin Vajzë të Vlorës dhe në mbarë shqiptarinë.

Vajza - fshati amanet i historisë, trimërisë dhe mençurisë

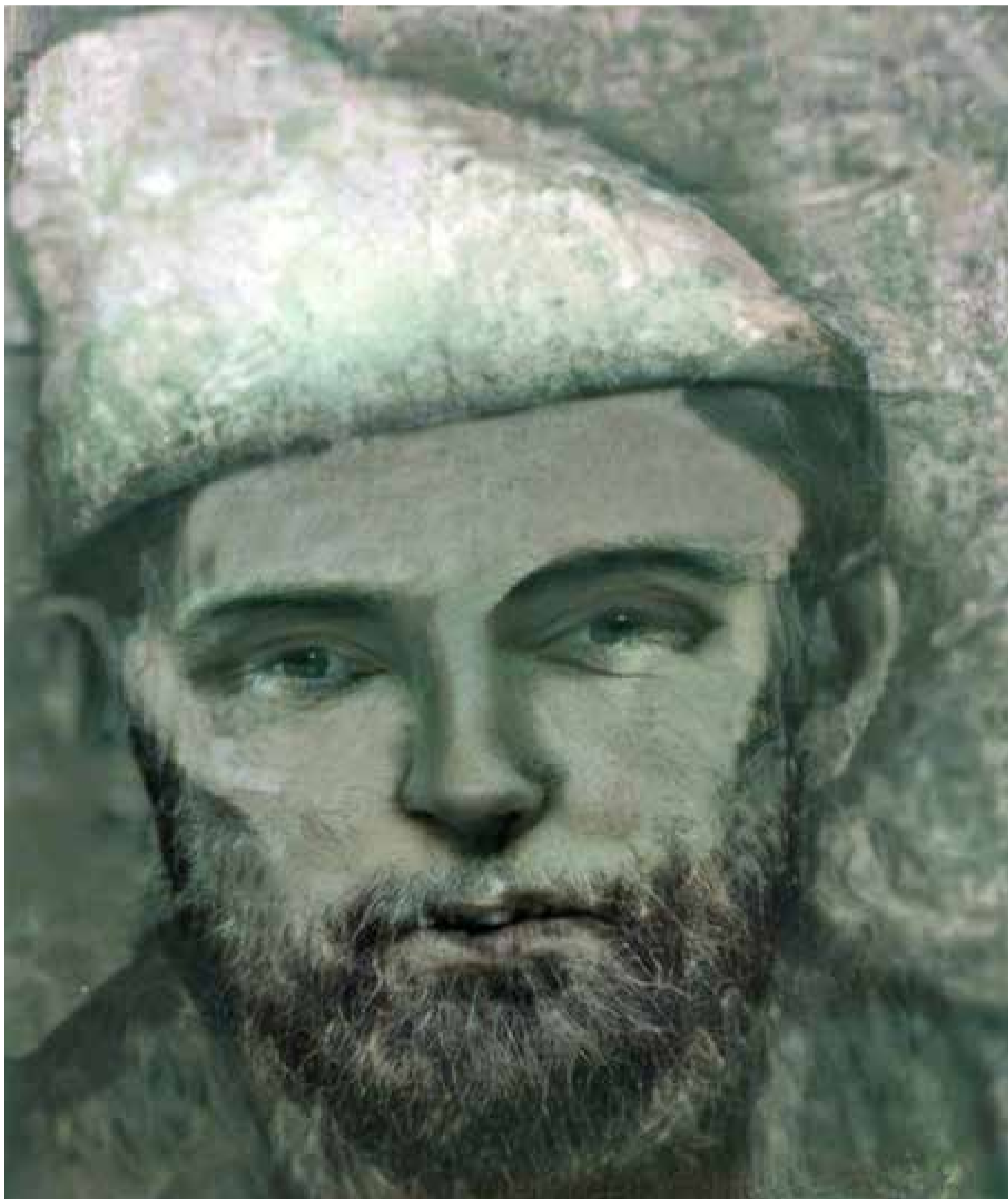
Janë të rrallë fshatrat me qytetërim të hershëm sikurse është Vajza, e shquar në histori nga ilirët e deri në ditët tona. Atje është historia, tradita, trimëria dhe mençuria, një fshat poetik i pikuar në këngët e Ali Asllanit. Në fshatin Vajzë u lind, u rrit dhe u burrërua në vatrën e prushtë të atdhetarisë trimi i ngelur në këngë Hito Zenel Hitaj. Ai lindi në oxhakun e Hitajve në pranverën e vitit 1830, në fshatin Vajzë të Vlorës. Që fëmijë provoi peshën e hallevë të kohës që i pa vetë në fshatrat e Labërisë që ishin në avangardë të rebelimit të vazhdueshëm anti-osman dhe kundër çdo pushtuesi sikurse ishte e njëjta gjendje dhe në fshatrat e tjerë, ku kundërshtohet me të gjitha format e mundësitë pushtimi. Hito Zenel Hitaj, ishte lindur në një familje me tradita të shquara patriotike dhe atdhetare, që jataganin dhe dyfekun e kishin për zanat sikurse gjithë labët. Ai u rrit i mëkuar me traditën gojore të këngëve dhe të papërkulshmërisë dhe të revoltave të herëpashershme të fshatit të tij, Vajzës, dhe mbarë trevës luftarake të Labërisë. Periudha në të cilën lindi Hito Hitaj përkon me një varg kryengritjesh në të gjithë trevat shqiptare, me pabesinë e vrasjes së krerëve shqiptarë në masakrën e Manastirit, kur serasqeri i Rumelisë/Balkanit Mehmet Reshit Pasha për të zhdukur gjurmët e lëvizjes shqiptare kundër-osmane organizoi një masakër çnjerëzore më 9.8.1830. Në Manastir u thirrën krerët e Toskërisë, gjoja “për t’iu dhënë rrogat e prapambetura nga lufta greke”, por i pritën me një batore pushkësh që vranë në mënyrë çnjerëzore dhe të pabesë 500 të ftuarit shqiptarë dhe kokat e tyre i dërguan në Stamboll si fitore të madhe osmane. Por pabesia osmane nuk u harrua kurrë dhe u shkrua si faqe e zezë e pushtimit, dhe që u rrënoj fort në gjithë brezat e shqiptarëve. Por asnjë dredhi osmane dhe as gjaku i derdhur lumë nga krerët e kryengritjeve nuk i trembi dhe nuk i mposhti shqiptarët. Këtë e vërteton më së miri veprimtaria e viteve 1830-1847, ku zjarri i kryengritjeve anti-osmane u ndez në jug dhe në veri të Shqipërisë.

Labëria, vendi ku fëmijët lindin burra

Sikurse në mbarë Labërinë edhe në fshatin Vajzë fëmijët nuk kishin kohë ta jetonin fëmijërinë, kështu edhe për Hiton Zenelin e Hitajve. Një djalë i lindur në oxhakun e Hitajve ishte një jatagan dhe një pushkë e stralltë për të mposhtur hallet e kohës dhe për të mbijetuar përmes pushtimesh. Tregimet në vatrë e ngrohta të

HITO ZENEL HITAJ – PRIJËS I PAVDEKSHËM I LABËRISË

(Homazh në kuadrin e 145-vjetorit të rënies së prijësit, heroit, kapedanit të Labërisë dhe luftëtarit trim, Hito Zenel Hitaj (1830-1878), që u vra nga plumbat e pushtuesve më 12 të vjeshtës së dytë të vitit të LSHP-së, (më 12 tetor 1878), në moshën 48-vjeçare në fshatin Vajzë të Vlorës).

vajziotëve e bënin jetën optimiste dhe në kohë pushtimi. Me këto tregime u rrit edhe Hito Hitaj i fshatit Vajzë. Në fshatin e lindjes u bë bujk dhe blegtor, u shoqërua me moshatarët e tij dhe u rrit livadheve dhe ujërave të shumta të kristalta të Vajzës. Lojërat e bashkëmoshatarëve si mundja, vrapimet, kërcimet, gjuetia dhe gjithfarë aktiviteteve e forcuan dhe kalitën birin e Vajzës dhe të Labërisë, e bënë në të vërtetë një shkëmb Labërie në përballimin e hallevë të familjes, të Vajzës dhe mbarë krahinës. Shpejt u burrërua dhe i doli në krahë familjes në punët e fushës dhe të malit, por nuk harroi kurrë jataganin dhe dyfekun, një traditë labe si postulat i shekujve për mbrojtje. Në vitet 1850 ka qenë nizam, në bazë të ligjit osman (të nizamllëkut, nizamë-rend, rregull, ligj), dhe pasi shpëtoi gjallë nga asqerllëku (shërbimi ushtarak) gjatë në shumë

vende të Anadollit e Jemenit, erdhi në fshatin e lindjes, në Vajzë. Ai krijoi familje dhe e rriti oxhakun e Hitajve, oxhak që shtrihet në mëhallën e Çobanajve në Vajzë, ndër më të mëdhatë e fshatit, por që në unitet brezash që rrjedhin nga i njëjti fis janë dhe Hitajt, Veselajt, Elezajt, Resulajt, Borajt, Leçaj, Kapaj dhe Nazajt (sikurse thotë edhe Maliq Sadushi, “Fshati ynë i mirë, Histori e fshatit Vajzë”, Tiranë, 2002, faqe 53.).

Vitet e Rilindjes e veçanërisht ato të pas luftës ruse-turke të 1877-1878, një numër i madh patriotësh të ndërgjegjësuar për periudhën e vështirë që kalonte vendi u mblohdën rreth patriotit dhe trimit Hito Zenel Hitaj dhe bashkë me të dhe Sulejman Kapo Hoxha, Karafil Brahim Brahimi, Nuro Xhelali, Çize Merko, Devoll Sadushi, Nuro Xhelali, Nuredin Boraj, e shumë të tjerë. Ata u

shndërruan në bërthamë të rebelimit dhe kundërshtimit me forcë të taksave të larta të xhelepit, të dërgimit të djemurisë së Vajzës dhe mbarë Labërisë nizamë në viset më të largëta të sulltanatit. Kështu, trimi e prijësi Hito Hitaj dhe luftëtarë të tjerë të Vajzës shkatërruan karakollët (zyrat e xhandarmërisë /postbloqet), shembën kubënë (vendin e shenjtë), të ngritur në Karavog dhe gurët i përdorën për ngritjen e shtëpive dhe pllakat e gurit për të shtruar lëmin ku shihet bereqeti me kuaj. Aktiviteti patriotik i fshatit Vajzë edhe nën

kursesi nuk lihej pa marrë deri sa çonte peshë në kryengritje të mëdha popullore të madh e të vogël.

Nëpër faqet e Historikut të fshatit Vajzë të vitit 1980...

Një komision i madh prej 17 anëtarësh ishte ngritur në Vajzë në vitet '70-të të shekullit të kaluar. Në atë periudhë nuk e dinin se duke shkruar të vërtetat historike që ishin trashëguar brezave në gojën e popullit, po i bënë një shërbim të madh historisë së fshatit Vajzë dhe më gjerë të Labërisë dhe Shqipërisë, sepse sollën të

HITO ZENEL HITAJ ISHTE PRIJËS DHE LUFTËTAR I SPROVUAR, KUNDËRSHTAR I PAEPUR I PUSHTIMIT SI DHE NISMËTAR PËR TË MOS PAGUAR AS TAKSA DHE PËR TË MOS DËRGUAR USHTAR MISH PËR TOP PËR SULLTANATIN OSMAN. PËR KËTË ARSYE EDHE ISHTE VËNË NË QENDËR TË KOSHAREVE OSMANË DHE TAKSIDARËVE SI NJË NDËR REBELËT DHE KUNDËRSHTARËT QË I HAPTE PUNË PUSHTUESIT. POR NUK E LEJONIN TË ISHIN TË LIRË NË PUNËN E VET. PROTESTAT E VAJZIOTËVE PËR REPREZALJET, SHTYPJET NGA ANA E TË DËRGUARVE TË SULLTANËVE, ARRITËN DERI TEK VALIU I JANINËS, POR MË KOT, ASGJË NUK U MOR PARASYSH, PËRKUNDRAZI, VUAJTJET E POPULLIT NËN ROBËRINË OSMANE SA VININ E SHTOHESHIN.

frymën e LSHP-së mori përmasa të mëdha dhe më të organizuara, por që kulmon me vrasjen në Vajzë të kryetrimt, prijësit, luftëtarit dhe organizatorit të rebelimeve dhe kryengritjeve të fshatarësisë së zonës Hito Zenelit në vjeshtën e vitit 1878. Hito ishte jo vetëm i pushkës e jataganit, prijës e luftëtar i sprovuar dhe që nuk i trembej syri, por edhe një orator i spikatur që ngrinte peshë zemrat e labëve kundër pushtimit. Edhe pas ekzekutimit barbar dhe të pabesë të tij nga osmanët nuk mundën ta shuanin kursesi frymën e revoltës anti-osmane në popull, që solli deri në ngritjen e një çete patriotike luftëtare për të luftuar pushtimin osman. Pra, vrasja e trimit Hito Hitaj e ngriti edhe më lart frymën kundërshtuese ndaj pushtimit, jo vetëm në Vajzë dhe në Labëri, Vlorë e Gjirokastrë, por në mbarë Vilajetin e Janinës. Trimëria shqiptare sa herë ka pasur vrasje është lartësuar frymëzimi dhe kënga. Në Vajzë dhe më gjerë u shtuan përpjekjet për mësimin e gjuhës shqipe dhe përpjekjet e atdhetarëve për çlirimin nga vargonjtë pushtues. Pati një rol të madh në popull dhe shërbeu si burim frymëzimi vrasja e trimit Hito Zenel Hitaj, por dhe ardhja në Vajzë nga Stambolli i Sulejman Kapo Hoxhës dhe Karafil Brahim Brahimi, që ishin miq me rilindësit e sidomos me vëllezërit Frashëri.

Trimat rrojnë përjetësisht në këngë

Një ndër rastet kur trimave u ngrihej këngë ishte pikërisht edhe rasti i birit të fshatit Vajzë të Vlorës Hito Zenel Hitaj, që u vra barbarisht në vjeshtën e dytë (d.m.th., tetor), të vitit të LSHP-së, më 12 tetor 1878, si kundërshtar i regjimit pushtues osman. Ai kundërshtonte deri në rebelim të armatosur xhandarët e taksidarët osmanë, që me egërsi u pinin gjakun popullit shqiptar në të katër vilajetet shqiptare. Ai ishte prijës, luftëtar dhe organizator i kryengritjeve labe dhe për këtë arsye edhe u vra nga pushtuesit osmanë, e vërtetuar kjo edhe në dokumentet zyrtare muzeore.

Nga të dhënat dokumentare nga fshati Vajzë, në këtë periudhë shquhen shumë burra si figura patriotike si p.sh.: Sulejman Hoxha, Karafil Brahimaj, Hito Zenelaj etj., dhe historia ka vërtetuar se vajziotët asnjëherë nuk i janë bindur kërbacit pushtues Osman e detyrimeve të shumta sfilitesë, që rëndonin mbi fshatarin me lloj-lloj taksash. Prandaj dhe kënga e popullit thotë: “Gushto-vjeshta në të hyrë, / Zoti çë pruri Alinë, / Ali Gjokë fesatxhinë (sherrëxhinë), / Kërkon xhelep e vergjinë, / Populli s’kishte t’i ipnë, / Vranë Hito Zenel trimnë, / Po pati të kushërinë, / Pati Karafil Brahimnë, / Karafil me martinë, / Vrau xhandarët në vijë... (sipas origjinalit të “Historiku i fshatit Vajzë” të botimit të dytë, Vajzë 1980, faqe 20).

Hito Zeneli ishte në ballë, prijës dhe kundërshtar i paepur i ligjeve të Sulltanatit osman, për të mos dhënë xhelepet e taksat, për të mos dërguar ushtarë në betejat e vazhdueshme të osmanëve në të katër anët e perandorisë, si dhe për të nisur shkëndijën e luftës kundër osmanlinjve. Në ato kohëra populli u thuri vargje këtyre luftëtarëve: “Sulejmani me Karafilë, / Që të dy gjithë bilbilë, / Tek rrapu Krekës u mblodhë, / Me ata trimat me kordhë, / Hito Zeneli trim i rrallë, / Kordhëtar mbi kordhëtarë, / Gjakun nuk ia lanë pa marrë...”. Kjo është vetëm një copëz e historisë së trimërisë, që në betejat historike në të gjithë truallin shqiptar, haku i trimave

gjallë atë që kishin transmetuar brezi i burrave të hekurt, dhe që në fakt edhe i kishin njohur personalisht ata që kishin jetuar Lidhjen Shqiptare të Prizrenit. Komisioni kryesohej nga ish-zëvendësiministri i Mbrojtjes Popullore, Maliq Sadushi. Anëtarë të këtij komisioni ishin: Maliq Telo Sadushaj, Xhipe Mersin Kapaj, Gani Mystehak Sulçaj, Riza Çize Brahimaj, Çize Hamit Elezaj, Iljaz Zagoll Bilbilaj, Piro Rexhep Hoxhaj, Fejzi Sherif Sherifaj, Kamo Tare Sheremetaj, Hysen Sadik Brahimaj, Rustem Rrapo Hametaj, Reis Ali Xhezo, Myfit Zaçe Nazaj, Daver Hamit Elezaj, Mynyr Resul Manaj, Bino Zigur Kasaj e Nasip Halit Xhelilaj.

Historiku erdhi deri në ditët tona dhe veç të tjerash spikat për përshtkrimin dhe këngët që vijnë deri sot për trimin, prijësin dhe luftëtarin Hito Zenel Hitaj. Nëpër rreshtat e “Historikut të fshatit Vajzë” të hartuar nga viti 1973 deri në vitin 1980: “Shqiptarët gjithmonë iu kanë thurur vargje trimërive, trimave dhe luftëtarëve prijës, si frymëzim brezash: “Sulejmani me Karafilë, / Që të dy gjithë bilbilë, / Tek rrapu Krekës u mblodhë, / Me ata trimat me

HITO ZENEL HITAJ, ISHTE LINDUR NË NJË FAMILJE ME TRADITA TË SHQUARA PATRIOTIKE DHE ATDHETARE, QË JATAGANIN DHE DYFEKUN E KISHIN PËR ZANAT SIKURSE GJITHË LABËT. AI U RRI I MËKUAR ME TRADITËN GOJORE TË KËNGËVE DHE TË PAPËRKULSHMËRISË DHE TË REVOLTAVE TË HERËPASHERSHME TË FSHATIT TË TIJ, VAJZËS, DHE MBARË TREVËS LUFTARAKE TË LABËRISË.

kordhë... / Hito Zeneli trim i rrallë, / Kordhëtar mbi kordhëtarë, / Gjakun nuk ia lanë pa marrë, /jemi trima shqipëtarë...”. Fakt është se me këta luftëtarë syptatrembur u bashkuan Çize Markua, Sulçaj Sulçaj, Nuro Xhelali, Devoll Sadushi, Hito Hitaj, Nazo Nazaj e shumë luftëtarë të tjerë vajziotë. Kjo periudhë deri në vitet që pasuan është e mbushur me ngjarje të mëdha për fshatin Vajzë. Taksidarët e sundimtarëve osmanë të shoqëruar nga xhandarët, kërkojnë me çdo kusht të paguhen xhelepet, por disa herë ata ishin përzënë me forcë nga ana e fshatarëve. Ngjarja më e hidhur dhe indinjata më e thellë ishte ajo e vrasjes së Hito Hitajt nga xhandarët osmanë në fshatin Vajzë në 12 të vjeshtës së dytë (tetor) të 1878-tës.

Hito Zenel Hitaj ishte prijës dhe luftëtar i sprovuar, kundërshtar i paepur i pushtimit si dhe nismëtar për të mos paguar as taksa dhe për të mos dërguar ushtar mish për top për sulltanatin osman. Për këtë arsye edhe ishte vënë në qendër të koshareve osmanë dhe taksidarëve si një ndër rebelët dhe kundërshtarët që i hapte punë pushtuesit. Por nuk e lejonin të ishin të lirë në punën e vet. Protestat e vajziotëve për reprezaljet, shtypjet nga ana e të dërguarve të sulltanëve, arritën deri tek valiu i Janinës, por më kot, asgjë nuk u mor parasysh, përkundrazi, vuajtjet e popullit nën robërinë osmane sa vinin e shtoheshin. Fshatarët patriotë vajziotë nën udhëheqjen e Karafil Brahimajit e Sulejman Hoxhës formuan një çetë prej më tepër se 30 vetash, që nganjëherë kur bashkoheshin me fshatarët e tjerë bëhej një uragan i papërbalueshëm nga trupat pushtuese, dhe këto rebelime popullore në trevën labe dhe jo vetëm ishin të shumta dhe të konsiderueshme. Formimi i çetës ishte një nga ngjarjet më të rëndësishme në historinë e fshatit Vajzë. Komandant i çetës u caktua Çize Merko Brahimaj, që ishte edhe më i përgatitur nga ana ushtarake, pasi kishte shërbyer disa kohë në ushtrinë osmane me gradën ushtarake të “Çashit”, por që e kishte braktisur ushtrinë osmane sepse kishte vrarë një oficer osman. Ai po ecte në rrugën e prijësit dhe luftëtarit të vrarë nga osmanët Hito Zenel Hitaj. Veprën e trimërisë dhe krenarisë së fshatit Vajzë, Hito Zenel Hitaj, e pasuan edhe trimat e tjerë në vitet pas Lidhjes Shqiptare e deri në shpalljen e pavarësisë.

Ligji që nuk harroi të rënët e truallit arbëror

Në periudha të ndryshme në dekada, mbi bazën e ligjeve dhe vendimeve të kohës për Dëshmorët e Atdheut, shumë nga pjesëtarët e familjeve dhe organizmave të ndryshme që ua lejonin ligji kanë bërë kërkesa për statusin e lartë të “Dëshmorit të Atdheut”, por për mungesë të legjisllacionit të detajuar dhe të specifikuar qartë, lufta dhe të rënët, nuk janë vlerësuar si duhet. Aktualisht ligji sanksionon në mënyrë të detajuar rastet e shpalljes dëshmor dhe një ndër këto është padyshim rasti i ekzekutimit të luftëtarit e prijësit, trimit Hito Zenel Hitaj. Breza të shumtë, familje e pjesëtarë të familjes, kanë trashëguar amanetet për të parët e tyre të rënë në luftëra për liri e pavarësi por edhe shumë për të mbrojtur, familjen, fshatin, krahinën e deri tokat e vilajeteve shqiptare në kohën e pushtimeve, por trimëritë shqiptare dhe kryesisht atyre labe, por dhe krahinave të tjera kanë ngelur pa një vlerësim të dokumentuar juridik në këta 111 vjet të ekzistencës së shtetit shqiptar. Në kuadrin e vlerësimit të luftëtarëve shqiptarë, nga fshati Vajzë i Vlorës, që i përket trevës së Labërisë, që kanë luftuar për të drejtat shqiptare përpara datës së krijimit të shtetit shqiptar të 28 nëntorit 1912, luftëtarëve e trimave që kanë rënë në fushëbetejë apo kanë marrë pjesë me armë në dorë dhe kanë kundërshtuar fuqishëm pushtuesit në ish-Vilajetin shqiptar të Janinës, por dhe në Vilajetet e tjera është në nderin e shqiptarizmit, akordimi i titullit të lartë “Dëshmor i Atdheut”. Fakti i dokumentuar më se një gjysmë shekulli më parë për Hito Zenel Hitaj, (1830-1878), të ekzekutuar nga xhandarmëria osmane në fshatin Vajzë të Vlorës në Vilajetin shqiptar të Janinës për faktin se ishte udhëheqës i kryengritjes anti-osmane që kundërshtonte me forcën e armëve pagesat e taksave të rënda, si dhe dërgimin e djemve shqiptarë nizamë në asqerllëkun shtatë vjeçar në Jemen dhe Anadoll, por dhe si ish-organizator i revoltave dhe kryengritjeve labe, prijës, dhe jo vetëm në Vajzë por në të gjithë Labërinë, e bën atë një figurë të nderuar e respektuar të shqiptarëve si dhe bazuar në nenin 5, “Kriteret për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i atdheut”, pika “a” të ligjit nr. 109/2018, “Për statusin e Dëshmorit të Atdheut”, që thotë: “Dëshmorët të Atdheut shpallen: a). personat, të cilët kanë humbur jetën për lirinë, pavarësinë kombëtare dhe mbrojtjen e territoreve shqiptare apo në përpjekje për mësimin dhe përhapjen e gjuhës shqipe para datës 28 nëntor 1912”, e bën luftëtarin Hito Hitaj “Dëshmor i atdheut”. Kjo është më e pakta që mund të bëjnë brezat shqiptarë në të gjitha kohërat, pasi është një e drejtë e pamohueshme, që nuk kërkon asnjë lloj shpërblimi moral e material, sepse në fakt nderon dhe lartëson kombin shqiptar mes kombeve më të qytetëruara të botës.

REKRUTIM
FORCAT E ARMATOSURA
TË SHQIPËRISË

NË KËMBË PËR KOMBIN!

BASHKOHU ME FORCAT E ARMATOSURA
PËR NJË KARRIERË PRESTIGJIOZE TË PAGUAR MIRË.

Qendra e Personel Rekrutimit ka filluar regjistrimin e kandidatëve për ushtarë/detarë aktiv dhe kërkon të rekrutojë për periudhën 16.10.2023 - 09.01.2024, gjithsej 428 kandidatë.

Arsimi: Të ketë kryer minimumi arsimin 9-vjeçar brenda ose jashtë vendit, të ekuivalentuar nga Ministria e Arsimit dhe Sportit. Afati për dorëzimin e dokumentacionit është deri më 09 janar 2024.

<https://shorturl.at/clQV6>

Tel: 042 348 588